

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
polletno 210 Din
celoletno 420 Din
celoletno v Jugoslaviji 80 Din, za inozemstvo 100 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon števil. 50, upravnistva števil. 325

SLOVENECE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglasi
nad 45 mm višine
po 2 D-30, veliki
po 3 in 4 D in, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po praznikih

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celovški
račun: Ljubljana števil. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Značaj slovenske ljudske stranke.

Najbolj pristržna želja »Jutra« je odnekdaj, da bi SLS likvidirala. Kakor sicer ob vsaki priliki tako dokazuje potrebo te likvidacije tudi zdaj, ko se je muslimanski parlamentni klub združil z demokratičnim v takozvano »Demokratsko zajednico«. V tem vidi likvidacijo verske stranke v Jugoslaviji, kateri naj bi sledila po želji g. dr. Žerjave še likvidacija SLS kot edine še preostale verske stranke v naši državi. Stranke, organizirane na verski ali konfesionalni podlagi, pomenijo za »Jutro« srednjeveško politično organizacijo, odvisno od cerkvene hierarhije, kar je v nasprotju z moderno državo, ki ne pozna drugega kakor samo državne in narodne interese, v verskem pogledu pa vsaki veri priznava popolno enakopravnost. Ker je velik del Slovencev politično organiziran na verski, oziroma konfesionalni podlagi, je naravno, da so Slovenci v opoziciji proti lastni državi in narodnemu edinstvu. S tem pa je podan končni razlog za parlamentarno nemoč poslancev iz Slovenije. Zato je nujno potrebno, da SLS likvidira in da se Slovenci politično opredelijo zgolj po državnih vidikih v smislu narodnega edinstva seveda. V tem slučaju bi bila tudi verska svoboda najbolj zajamčena, ker bi n. pr. SDS, ako bi ji pripadali tudi verni katoliki, še mnogo bolj pazila, da ne zadene verskih čustev in stanovskega interesa katoliške duhovščine nego dela to dosedaj. Tako »Jutro«, kojega argumentacije smo podali tu po polnoma točno.

»Jutro« imenuje SLS versko stranko. Vsaka politična skupina, ki temelji na naukih krščanstva o državi, narodu, družini, stanovih, kratko na socialnih idejah katolištva, je »Jutro« verska stranka. In take stranke so po mnenju demokratov škodljive, državi nevarne in morajo izgniti.

Po točni terminologiji bi verska stranka bila taka politična skupina, ki je v vseh svojih dejanjih popolnoma odvisna od cerkvene hierarhije. Verska stranka bi bila le ona, ki ji načeljujejo škofje, jo vodi Cerkev, za katere politiko nosi Cerkev tudi odgovornost. Take politične skupine pa v Jugoslaviji ni. SLS ima popolno avtonomijo in samoodločbo. Vodi jo zbor ljudi, ki so izvoljeni od velikih ljudskih organizacij po demokratičnih načelih. Vodstvo stranke in včlanjene organizacije določajo smer strankini politiki, samostojno, neodvisno in na lastno odgovornost. V verskih in moralnih zadevah so njeni člani kot prepričani katoliki, vezani po temeljnem programu, po svoji vesti, in po naukih svoje vere, ki jih svobodno priznavajo. V vsem svojem delovanju je pa stranka avtonomna tvorba, ki dela po lastni odločitvi in loči svojo odgovornost od odgovornosti Cerkve. SLS je čisto svobodna, narodna politična tvorba, ki temelji na določenem svetovnem nazoru, na katoliških socialnih idejah, tako kakor je SDS stranka, ki je zgrajena na drugem določenem svetovnem nazoru, na brezverskih idejah liberalizma, kapitalizma, prostomiselnosti, ki je plod francoske revolucije. Vprašamo: Ali je prav in koristno, da SDS temelji na določenem svetovnem nazoru? Če ima SDS pravico temeljiti na brezverski misli — na slovenski duši tujih tleh, ali mar nima druga politična skupina, SLS, pravice temeljiti na krščanskih idejah, ki so zrastle in prepletle cel slovenski narodni organizem?

Vodilno glasilo slovenskih demokratov zahteva, naj SLS zapusti svoj temelj, krščanski družabni program. Toda niti na misel ne pride demokratu, da bi oni zavrgli svoj svetovni nazor, ki je bojovito zanikanje katoliških idej in vrednot, kot to jasno kaže tisk in delo demokratske stranke.

Katoliške ideje in vrednote hranijo v sebi neizmerno življenjskih sil za zdravo rast naroda in države, za neprestani napredek stanov in kulture. Veliki nemški centrum, ki je postal res centrum in fundament demokratične Nove Nemčije, nam živo priča, da so moderne politične stranke, ki temelje na krščanskem svetovnem nazoru, — a so avtonomne in neodvisne — živi vrelci graditeljskih sil za obnovo in podvig države. Stranka, ki hoče te življenjske sile ugonobiti, ruši moralne podlage državne stavbe.

Demokratsko glasilo skuša zbuditi utis, da je SLS, ker temelji na katoliških načelih, velika ovira za edinstvo države. Le kdor ne pozna katolištva, more zavedno tako govoriti. Katolištvo postavlja že po sv. Tomažu kot

vrhovno načelo državnega političnega dela — javno blaginjo. Javna blaginja se ustvarja v zdravi, krepki, napredni ljudski državi, kjer mora biti vsem silam in komponentam dana prilika, da pošteno sodelujejo pri državnem življenju. Da se to sodelovanje omogoči, narekuje katolicizem prepričani kristjanom, da morajo biti širokosrčni, tolerantni napram vsem skupinam, ki priznavajo neke moralne temelje pravičnosti in poštenja. Zato bi mogla krščansko usmerjena stranka sodelovati pri političnem delu n. pr. v Indiji z muslimanskimi in bramanskimi skupinami, če le priznavajo gotova temeljna etična in naravnopravna načela. Koliko bolj more in v danih razmerah celo mora sodelovati krščansko orientirana stranka z ljudmi in skupinami, ki pripadajo krščanskim konfesijam! Katolicizem je tudi v tem smislu najbolj univerzalen in širokogruden, kar najjasneje dokazuje cilimetodijska ideja. Ni in ne bo tako ekskluziven in ozkosrčen kot so fanatični, z negativno mržnjo zastrupljeni samostojni demokrati, ki svoj lastni slovenski jezik, svoj mali narod, vse jedro slovenske narodne psihe hočejo spačiti in

skvariti, ki celo državno blaginjo zanemarjajo — v fanatičnem, strupenem boju proti katolištvu, v lovu na klerikalnega zmaja. Samostojni demokrati — to so prava fanatična sekta, ki živi od boja proti teističnim in verskim vrednotam, in s svojim fanatizmom otežuje sodelovanje političnih skupin katoličanov, pravoslavcev, muslimanov in sploh pozitivno usmerjenih elementov v državi. Ta sekta vodi ves čas dejansko najsrdečiji boj proti svoji vesti, boj vsem na pozitivno teističnih načelih slonečim skupinam, ustanovam in osebam, in praktično zahteva, naj se velike in najbolj zdrave plasti državljanov odrečejo sodelovanju pri državnem življenju!

Slovenska ljudska stranka je pognala svoje korenine globoko v krščanski svetovni nazor. Iz njega črpa najširšo toleranco, široko svobodo gibanja in sodelovanja z vsemi poštenimi političnimi skupinami v državi. Ne mara se zakrkniti v slep fanatizem, kot se je SDS. Zato se odpirajo pred njo široki daljni razgledi, ko bo, skupno s poštenimi strankami vse države krepko in z odličnimi svojimi silami vodila državno krmilo.

Nove kombinacije.

PAŠIČEVCI RAČUNAJO Z RADIČEM? — NASPROTNA STRAN SKUŠA PRIDOBITI HRVATSKE FEDERALISTE. — TUDI TI SO PRIPRAVLJENI OPUSTITI SVOJ POLITIČNI PROGRAM?

Belgrad, 15. sept. (Izv.) Jutranji listi so prinesli iz Zeneve vest, da je Radič tam izjavil časnikarjem, da bo zopet sprejet v vlado in sicer kot minister za socialno politiko ter da bo njegova stranka portfelj ministrstva za šume in rude, katerega ima sedaj Nikić, prepustila radikalom. Te Radičeve izjave so v tukajšnjih političnih krogih vzbudile veliko pozornost. Takoj je nastalo vprašanje, na podlagi kakšnih dejstev daje Radič te izjave. Takoj se je slutilo, da so v zvezi z obljubami, katere je dal Nikić Radiču ob priliki njunega sestanka v Zagrebu po poslednjem ultimatumu, da bo namreč izstopil iz vlade, če se Nikić iz nje ne odstrani.

Kakor znano, je Radič po sestanku z Nikićem izjavil, da je zopet vse v redu in da bo šel v Zenevo. Iz njegovih izjav v Zenevi, da bo šel zopet v vlado, se v tukajšnjih krogih sklepa, da mu je to obljubil dr. Nikić v Zagrebu, da bi ga s tem pomiril. Seveda, v koliko se bodo te njegove nade izpolnile, bo pokazal bodoči razvoj dogodkov.

Vsa zadeva je pa vendar značilna za političen položaj. Kakor znano, vodijo radikali med seboj oster boj. Sedaj izgleda, da bi hotela ena radikalna skupina s tem, da skuša pritegniti Radiča, priti do premoči. Vstop Radiča v vlado bi imel vsekakor za posledico, da bi moral Nikić iz vlade. Zdi se, da imajo tukaj prste vmes pašičevci. Nikića namreč drži Boža Maksimović.

Končno bo rešitev vprašanja, ali bo Nikić ostal v vladi ali ne, oziroma ali Radič vstopi v vlado, oziroma njegova stranka izstopi, odvisna od razpleta položaja v radikalni stranki, namreč katero krilo bo ostalo na površju.

Pašić se je vrnil.

Split, 15. sept. (Izv.) Ob ¼9 je prispel v Split Nikola Pašić. Sprejelo ga je 250 do 300 radikalov iz splitske oblasti. Priredili so mu manifestacije. Okrog 100 radikalov je šlo k Pašiću na ladjo, da ga pozdravijo, med njimi so bili veliki župan dr. Perović, skupščinski podpredsednik dr. Subotić in več radikalnih narodnih poslancev. Pašić je v svojem odgovoru naglasil, da po letih privikrat prihaja v Split. Na splošno pa ni hotel dati nobenih izjav. Samo posredno se je dotaknil Pribeževićeva govora v Splitu, ki je rekel, da igra Pašić v radikalni stranki isto vlogo kot Franc Jožef v Avstriji. Na pozdrav splitskega župana Tartaglie se je Pašić kratko zahvalil. Naglasil je, da je glavno, da smo doživeli osvobodjenje. Senzacija je vzbudila Pašičeva izjava, iz katere bi se moglo sklepati, da se Pašić izreka za jadransko progno na Split. Pašić se je v Splitu mudil eno uro, nato pa se je odpeljal proti Cavtatu, kjer bo ostal najbrž kakih osem dni.

Kralj, kraljica in prestolonaslednik odpotujejo v Pariz.

Bled, 15. avg. (Od našega poročevalca.) Danes ponoči ob 2. uri se odpeljejo iz Lesc preko Rakeka v Pariz kralj, kraljica in prestolonaslednik z enim delom spremstva. Ostalo spremstvo pa odpotuje v Belgrad. Na svet zdravnikov potuje kralj v Pariz, da se podvrže zdravljenju obolenega zoba, ki je povzročil vnetje čeljusti. Vendar je oteklina že popolnoma popustila in je vsaka nadaljnja komplikacija ter nevarnost izključena. Kralja je bilo videti zopet na sprehodu. Danes popoldne je sprejel min. predsednika Uzunoviča v enourni avdijenci. Gre najbrže za spremembo v vladi. Radi nujnega prihoda pred-

V političnih krogih se govori, da je pot predsednika vlade Uzunoviča na Bled v zvezi k temi spremembami v vladi. Vsa stvar se še ne bo tako hitro razvila. Predvsem je treba počakati na Pašiča, ki se po zadnjih vesteh še nahaja v naši državi in je danes prispel v Cavtat.

Belgrad, 15. sept. (Izv.) Današnje »Novosti« prinašajo sledečo vest:

»V eri novih kombinacij in sklepanj strankarskih formacij se je pojavila misel nove hrvatske stranke. S Stjepanom Radičem in njegovo gospodo nezadovoljni kombinatorji so mnenja, da ne bi bilo slabo, ako bi se ustvarila nova politična skupina. Tako se pojavlja misel, da bi se skupini, ki se zbira okrog dr. Nikića in dr. Trumbića (Neodvisna hrvatska seljačka stranka in Hrvatska federalistična seljačka stranka) združili v novo strančico, ki bi štela okrog 15 poslancev. Predstavljala bi Hrvate ter bi bila pripravljena v primernem trenutku v kakšni bodoči vladni kombinaciji nadomestiti Hrvate. V tej smeri so se med Nikićem, Poličem in Trumbićem že vršili razgovori. Težave so bile samo pri programu HFSS, posebno glede točke, ki se tiče federalističnega načina ureditve države. Vodja HFSS je radi tega odšel na Bled in je imel tam sestanek. Sestanek je bil zelo važen, v javnosti pa ni vzbudil nobene pozornosti. Po tem sestanku je vodja HFSS izjavil, da ne bo več delal vprašanja radi federalistične ureditve države. Po tem sestanku je vprašanje ustanovitve novega kluba iz HFSS kluba in kluba stranke Radičevih disidentov pred mnogo manjšimi zaprekami.«

Veliki nemiri v Trstu.

OBSEDNO STANJE

Trst, 14. sept. 1926.

Usodepolno nesporazumljenje je nazval tržaški dnevnik »Piccolo« uboj fašista Maria Tamplenizza. Orožnik, ki je s tovariši opravljal varnostno službo pred gledališčem Verdi, je oddal med navalom fašistov-demonstrantov strel, ki je smrtno nevarno ranil dva človeka: ravno preminulega Tamplenizza in (momentano) še živečega cav. Domenico Cano.

Dajte nerazsodnemu otroku palico v roke in kmalu bo palica gospodar otrokove roke. Tako je tudi s fašistično mladino Italije (in ne samo Italije, ampak vseh držav, kjer se ta pojav tolerira ali celo oficielno podžiga). Med vojsko in takoj po njej se je marsikdo ukvarjal s problemom, kako ublažiti krvi prožete strasti zelo zelo velikega dela človeštva. Mussolini pa je šel kontrarno pot: podaljšal je življenje temu najstrahovitejšemu zlu, dal je meč in palico v roke odraslega mladiča. Vsi malenkostni pridobitki demokracije so bili namah odstranjeni, vsakdo, ki je oblekel črno srajco, je tudi že delil pravo na svojo lastno pest, legalna pota in legalne možnosti so bile izločene iz javnega življenja.

In tej mladostno-objestni palici se je zahotelo lepega lokala za svoje sestance in posvetovanja. Takega z balkonom in prostorom pod njim, da se lahko pokaže vsa veličina v resnično reprezentativni obliki, kadar bo le začutila potrebo, da govori »širokomu narodu«. Toda kje najti primeren prostor? Piazza del l'Unita je center Trsta — toda stavb, kar jih je naokoli, tudi tržaški fašjo ni mogel rekvirirati — ali naj izžene visoko kraljevo prefekturo? Ali lastništvo hotela Vanoli, ali celo vplivno in mogočno zavarovalnico tam poleg prefekturo? Na vse to se ni dalo misliti — toda takoj zadaj je idealen prostor v posesti starega tržaškega društva: »Filarmonica Drammatica«. Krasni prostori, v centru mesta, položaj, ko si ga le zmore želeži teroristična organizacija. V članstvu te družbe pa je zastopan najelitnejši tržaški element, ta pa fašizmu ni posebno naklonjen in ne misli na to, da bi se prostovoljno umaknil v druge prostore. Če pa ne gre z lepa, pojde z grda, je deviza vseh nadebudnih osrečevalcev in prerojevalcev sveta. In še posebno, če to hotenje z grda ne prinaša nobene osebne nevarnosti — saj imamo vendar državno oblast v svojih rokah! Inscenirali so pohod na Filarmonijo. Državna oblast je bila poučena in je zastražila poslopje — seveda pro forma, radi jezikov v tujini. V pravem času se že vedno umakne ta državna sila, da napravi prostor fašističnim demonstrantom. Radi »usodepolnega nesporazumljenja« (uradna navodila so bila najbrže enkrat premalo jasna) pa eden izmed karabinjerjev ni vedel, da stoji tam, da igra navadno komedijo. Mislil je, da mora res braniti privatno društvo pred nahajskano stotino mladičev in oddal je usodepolni strel, ki je zrušil dva demonstranta. Takoj zatem je bil fašistom omogočen predor in iz Portorose prihitevši visoki komisar Renato Ricci je že takoj nato podal zagotovilo, da se Filarmonica seli. Smrti oder preminulega pa je danes postavljen v eni izmed sob, za katere je nesrečnež tako lahkomišno izgubil svoje življenje.

Trgovine so se danes zapirale in zopet odpirale. Trgovci so se bali nemirov in imeli rulete na izlozih stalno zaprte. Par ljudi je demonstriralo pred prefekturo in v avtomobilih. Uprava fašistovskega »Popolo di Trieste« je razmetavala po mestu svoj list, poln napadov in groženj na račun žandarmerije. Nekateri posebno agilni vročekrvneži so napravili pravcati lov za posameznimi karabinjerji. V starem mestu je padlo mnogo strel — govore, da so nekega orožnika tudi v resnici ubili — in videl sem enega izmed njih, ki je, začuvši strele, tresoč se po vsem telesu, telefoniral po ojačenje — ki pa ni prispelo. Popoldne so hodile dokaj čudne patrolje po mestu: dva ali trije civilisti, nekaj miličnikov, potem nekaj karabinjerjev, eden ali dva mornarja in po možnosti še nekaj mož regularne vojske — vse skupaj pa pomenja: obsedno stanje.

Govore o ljudeh, ki so si napisali na strop svoje sobe, kolikokrat so pili ricinovo olje in kolikokrat so bili tepeni. Teh je velika armada. In če se jim pridruži še velik del žandarmerije? Palica vihti in okreče še naprej svojo poslušno roko — toda kako že

stoji zapisano o človeku, ki je s mečem okrog hodil?

Sušak, 15. sept. (Izv.) Na Sušaku se trajno vzdržujejo vesti o krvavih nemirih, ki so se predvčerajšnjim dogodili v Trstu med pristasi Farinaccia in karabinjerji. Po teh vestih je veliko mrtvih. Nad Trstom se je proglasilo obsedno stanje. Ne ve se, ali je prišlo do izgredev radi atentata na Mussolinija ali radi demonstracij proti Federzoniju, ki je znan kot zaklet sovražnik Farinaccia. Oblasti so časopisju najstrožje zabranile poročati o teh dogodkih. Tako poroča današnji »Piccolo«, da je tržaška prefektura zaplenila njegovo prvo jutranjo izdajo. Iz tega, da je bil zaplenjen ta list, se sklepa, da so se vršili v Trstu veliki nemiri.

Trst, 15. sept. (Izv.) V Trstu so hoteli fašisti porabiti atentat na Mussolinija za nove napade proti svojim nasprotnikom. Policija je dobila strog nalog, da prepreči vse izgrede. Zato so zastražili karabinjerji razna poslopja. Včeraj je prišlo do ponovnih spopadov, v katerih je padlo več žrtev.

Trst, 15. sept. (Izv.) Podrobnosti o nemirih ni mogoče zvedeti, ker ne daje nobeno oblastvo nobenih poročil. Vseled izjemnega stanja, ki je proglašeno v Trstu, morajo biti zaprti vsi javni lokali že ob 7. Gledaliških predstav ni, kakor tudi ne drugih večernih prireditev. Včeraj so bile vse trgovine zaprte. Politijske odredbe za vzdrževanje miru so tako stroge, da ne sme noben tujec v Trst. Domačinom se za inozemstvo ne izdajajo potni listi. Telefonski promet je pod strogo cenzuro.

Davčni zakon.

Belgrad, 15. sept. (Izv.) Davčni odbor je danes nadaljeval razpravo o proračunanju dohodkov iz službenega razmerja. Poslanec Pušenjak je zahteval, da se ukine dohodnina, katere se predlaga za služinčad, dninarje itd., ker se za iste zahteva plačilo pridobitine. Nikakor ne gre, da bi se ti socialno šibkejši sloji obdavčili celo dvakrat. Predlaga, da se ugodnosti glede obdavčenja stanarine in draginskih doklad, katere daje zakon državnim nameščencem, dajo tudi občinskim, okrožnim in zasebnim nameščencem. Vlado zastopnik je priznal upravičenost teh predlogov in obljubil, da bo pri novi stilizaciji ta predlog upošteval. Po več kot dvehurni debati se je sklepanje odložilo na pozneje, ker se vladni stranki nista sporazumeli. Radikalna poslanca Miletić in Pečić sta silno udrihala po uradništvu in zahtevala, da se vsi dohodki uradništva obdavčijo. Vobče je večina članov odbora s svojimi govori pokazala, da ne pozna bednega položaja, v katerem živi uradništvo in da nima smisla za njegove zahteve.

Afera Rade Pašića.

Belgrad, 15. sept. (Izv.) Inspektor v ministrstvu za socialno politiko Dragiša Stojadinović je izročil anketnemu odboru pismen odgovor na vprašanja, ki so se mu stavila ob zaslišanju v aferi R. Pašića. Odgovor obsega 22 s strojem pisanih strani in 15 dokumentov. V odgovoru obtožuje Stojadinović tudi Nikolo Pašića, da je sodeloval pri poslih svojega sina.

Kongres zemljaradnikov.

Belgrad, 15. sept. (Izv.) Dne 19. in 20. septembra se bo v Šabcu vršil kongres Saveza zemljaradnikov.

Dr. A. Korošec.

Belgrad, 15. sept. (Izv.) Načelnik SLS narodni poslanec dr. Anton Korošec je danes odpotoval iz Belgrada.

Proti občinski avtonomiji v Dalmaciji.

Split, 15. sept. (Izv.) Po vestih iz tukajšnjih političnih krogov je veliki župan dr. Petrović predlagal notranjemu ministru Maksimoviću, da razpusti tiste občine v splitski oblasti, v katerih imajo radičevci večino, oziroma upravo v svojih rokah. Med drugim se navaja, da šibeniška občina nima delovne večine, kar pa ni res. Kot razlog za razpuščenje radičevskih občinskih odborov se navaja, da referenti niso zanesljive osebe. Vse to so intrige. Naravno je, da so te vesti v tukajšnjih političnih krogih vzbudile veliko nezadovoljstvo in ogorčenje.

Kaj piše „Radičev dom“.

Zagreb, 15. sept. (Izv.) Današnji »Dom« pše o naši delegaciji v Ženevi. Ugotavlja, da se v tej delegaciji nahaja 11 Srbov, 2 Hrvata in noben Slovenec. Te ugotovitve pa »Dom« prav nič ne ovirajo, da ne bi na drugem mestu govoril o današnji vladi kot predstavitelji sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev. Sploh se v listu nahaja mnogo protislovij. »Dom« napada vlado, ker se ne briga za kmete in naglašja, da je radikalom samo do volivnih krogov.

Škoda poplavi v zagrebški oblasti.

Zagreb, 15. sept. (Izv.) Škoda, ki jo je prizadejala poplava, se je uradno ugotovila za zagrebško oblast in znaša 54 milijonov Din. Dosedaj se je za poplavljenec nabralo 800.000 dinarjev darov. Ker vlada dosedaj ni pokazala zadosti volje, prikočiti prizadetim na pomoč, se bo zbiranje prostovoljnih prispevkov nadaljevalo še bolj intenzivno.

Razkritja o slabem gospodarstvu v državnih podjetjih.

Belgrad, 15. sept. (Izv.) Finančni odbor je danes pregledoval računsko zaključke državnih podjetij. Dognal je vedno večje nepravilnosti, slabo gospodarstvo in zadrževanje državnega imetja. Razpravljalo se je o sladkorni tovarni na Čukarici, katero je država lani prevzela. Ta tovarna izkazuje za l. 1924. okrog 10 milijonov Din izgube, za l. 1925. pa celo 21 milijonov Din. Podjetje ni poslalo vseh potrebnih podatkov in ni dalo pojasnil glede znatnih zgub, kljub temu, da je obratovalo s kapitalom, ki ga je dobilo od države brez obrestno. Radi tega bo finančni odbor obiskal tovarno, da bo na licu mesta dobil pojasnila.

Nato se je razpravljalo o položaju državne tovarne za vezanine in preproge v Sarajevu. Glavne podatke je dala ministru za trgovino

posebna komisija, katero je poslal v tovarno meseca avgusta. Poslovanje tovarne za vezanine se povoljno ocenjuje. Uničujoča pa je kritika tovarne za preproge. Ne vodijo se nobene knjige, blagajna je v neredu, tovarna zahteva čistega dobička 130%. Uradništvo tovarne se obtožuje raznih zlorab. Vrednost zaloga blaga, ki se radi pretiranih cen ne more prodati, znaša 4 milijone dinarjev.

Člani odbora so brez izjeme ostro obsojali tako državno gospodarstvo. Najostreje so nastopali radikali. Največ je kriva vlada, ker ni vršila nadzorstva in ker se ne briga za rentabilnost državnih podjetij. Sklenilo se je zahtevati, da uvede ministrstvo za trgovino v državna podjetja red in uvažuje predloge komisije.

Iz Društva narodov.

Zadnji dnevi so bili posvečeni pred vsem vprašanju, katere države bodo dobile nestalno mesto v svetu Društva narodov. V četrtek, 16. t. m., se bodo vršile volitve za stalna mesta. Mala antanta bo dobila v svetu svoje mesto. Zastopala jo bo Romunija, katere ministrski predsednik Averescu se je te dni mudil v Ženevi. Češkoslovaška in Jugoslavija sta se odrekli mestu v svetu na korist Romunije.

Kakor poročajo angleške »Times«, turška vlada v Angori izjavlja, da Turčija ne želi stopiti v Društvo narodov. Turški poslanik na romunskem dvoru je sicer res došel v Ženevo, a to potovanje je bilo čisto zasebnega značaja. Toda predsednik zasedanja Društva narodov naš zunanji minister dr. Ninčić je častnikarjem v Ženevi izjavil, da je Turčija res želela stopiti v Društvo narodov pod pogojem, da dobi mesto v svetu. Jasno je, da je vprašanje mest v svetu Društva narodov ena najklopljivših točk. Radi tega je tudi Španija izstopila iz Društva narodov.

Dr. Ninčić je v Ženevi izjavil, da bo čez kakih pet dni podpisana arbitražna pogodba med Jugoslavijo in Avstrijo. Ninčić se je razgovarjal tudi z madžarskim delegatom Valkom, s katerim sta ugotovila, da so se razmere med Madžarsko in Jugoslavijo popravile.

Neljub incident pa je naša delegacija doživela z Nemčijo. V istem trenutku, ko je dr. Ninčić izjavljal, kako čista nemškega zunanjega ministra dr. Stresemanna in da se obe državi odločilo približujeta, je dr. Laza Marković v »Tribune de Geneve« objavil oster članek, kjer napada Nemčijo radi vojne krivde. Nemška delegacija je takoj energično protestirala v javnosti, nazivajoč Markovičev članek »pamflet«. Dr. Ninčiću je seveda ta incident neljub. Ko so ga častnikarji vprašali, kaj on sodi o tej aferi, je odgovoril: »Ta afera je osebna zadeva dr. Markoviča, ki z njo delegacija nima opraviti.«

V diplomatskih krogih se sedaj po vstopu Nemčije v Društvo narodov opaža mnogo bolj optimistično razpoloženje. Ni dvoma, da se

odnošaji med Nemčijo in Francijo postali prišrenejši. Zato je članek dr. Laze Markoviča proti Nemčiji Ninčiću nedobrodošel.

Kakor poročajo nemški listi iz krogov angleških diplomatov, se bo prihodnje zasedanje Društva narodov vršilo pod predsedstvom Nemca dr. Stresemanna, in sicer baje — v Berlinu. Je sicer malo verjetno, da bi se zasedanje vršilo v Berlinu, ko je sedež organizacije v Ženevi, vendar je to poročilo simptomatično za razpoloženje napram Nemčiji.

Ženeva, 15. septembra. (Izv.) V soboto zvečer so se sestali katoliški delegati in drugi prijatelji Društva narodov k skupnemu kosilu. Sestanka se je udeležilo devet narodov: Nemci, Francozi, Angleži, Amerikanci, Italijani, Švitarji, Poljaki, Avstrijci in zastopnik Luxemburške. Med drugimi so bili navzoči Francoz P. de la Pierre, luxemburška ministra Reuter in Beck, rektor katoliške univerze v Krakovu in poljski poslanec Kazinski. V nedeljo ob 10. uri dopoldne je za udeležence bral službo božjo misijonski nadškof, govoril pa je v angleškem in francoskem jeziku duhovnik iz Oxforda. K službi božji je prišel tudi sir Eric Drummond s soprogo in drugimi zastopniki Društva narodov. Po službi božji je bil sprejem v katoliškem župnišču. Takoj nato so položili temeljni kamen za manjše poslopje, ki naj bi bilo stalno zbiralšče katoliških zastopnikov in prijateljev Društva narodov. — Ker imajo že socialisti in protostidariji v Ženevi svoje mednarodne organizacije, je podobno zbiralšče za katoličane neobhodno potrebno.

Ženeva, 15. avgusta. (Izv.) Na današnji popoldanski seji Društva narodov je med drugim govoril tudi zastopnik Kitajske, ki je zahteval azijski mandat Društva narodov za Kitajsko. Če pa prideta na Azijo dva mandata, potem zahteva za Kitajsko troletni mandat v svetu Društva narodov. Nato je bil ob 16.50 sprejet soglasno in ob popolni tišini novi načrt o nestalnih sedežih v svetu Društva narodov.

Volitve v Trgovsko in obrtno zbornico.

Enotna fronta.

Volitve v zbornico za trgovino, obrt in industrijo so združile vso Slovenijo v eno mogočno narodno in gospodarsko skupnost. Sirom Slovenije gre zmagovita misel enotnega nastopa; poziv na branik reprezentativne institucije pridobitnih slojev v Sloveniji. Navdušenje za to skupnost raste povsod, strnjeno glasujejo cele občine in okrajji za združeno stanovsko kandidatno listo, ki sta ji dala ime gg. Jelačin in Ogrin, sedanja predstavnika zbornice in predstavnika trgovskega in obrtnega stanu.

Industriji brez izjeme so se globoko odahnilli, ko je odbor združenih stanovskih kandidatnih list za njihov odsek zavzel najidealnejše stališče, ki je v sedanjem položaju sploh mogoče. Ime Praprotnik na kandidatni listi je bilo v obraz vsej zgodovini naše industrije. Samo to ime pa pomeni ton in bistvo izpremembe.

Tako so se našli v najiskrenejši zvezi vsi volivci, da glasujejo za skupne kandidate in ustvarijo podlago za solidno in koristno delo bodoče zbornice.

Izjema, ki potrjuje pravilo, je seveda SDS. Najbolj obsovana stranka, ki so jo že vsi solidni ljudje zapustili, nastopa sama in bi je zadnji obupni poizkus, da reši to poslednjo postojanko. Ne mara je zase niti ne za svoje oporo, potrebuje jo za današnje darilo Belgradu. Morda, tako računa SDS, bo vendar kedaj priloženost še, da bi mogli v Belgradu dobiti kako drobtinico, ki jo bo treba drago plačati. SDS je že vse oddala v Belgrad, kar in kjer je mogla — le trgovska zbornica — največja, najdelavnejša trgovska zbornica je še tu in še nekaj vredna. Kadar bo Belgrad hotel posebno udariti pridobitne sloje v Sloveniji, bo planil po zbornici in tedaj bi SDS lahko igrala zopet »hvala« vlogo pokončevalca. Zato rabi SDS zbornico, zato se tuli zanjo.

Trgovci, obrtniki in industrijci vedo, da je vsaka gospodarska institucija, v katero je

stopila s svojim kopitom SDS, bila s tem zapisana smrti. Zato je odpor še posebno enodušen.

Odpošljite glasovnice.

ZADNI DNEVI.

Veliko glasovnic je še med volivci. Pozivamo, da vsak naš somišljenik odda glasovnico takoj. Zadnji dan za odpošiljatev glasovnice je prihodnja nedelja.

Zaupniki! Hitite od volivca do volivca in ugotovite, če so že oddali glasovnico! Počujite, da bodo vse glasovnice pravilno izpolnjene in pravilno kuvertirane! Samo par dni je še časa!

Trgovci, obrtniki, industrijci!

TISTI, KI SE NISTE PREJELI GLASOVNIC, POJDI TE TAKOJ NA POSTNI URAD ISKAT. MANJŠE PODEŽELŠKE POSTE GLASOVNIC NE DOSTAVLJAJO NA DOM. ČE TUDI NA POSTNI NI VAŠE GLASOVNICE, JO TAKOJ ZAHTEVAJTE PRI VOLIVNI KOMISIJI V LJUBLJANI.

STORITE TO ŠE DANES, SICER BO PREPOZNO.

Somišljeniki!

Kdor je od vas že poslal volivni komisiji glasovnico, pa je pozabil priložiti volivno legitimacijo, naj jo takoj pošlje ali prinese v našo volivno pisarno, Kolodvorska ulica 8.

Došle glasovnice.

Volivna komisija je dosedaj prejela 85 industrijskih, 1918 trgovskih in 4272 obrtniških glasovnic.

Davčni eksekutor za SDS.

Iz več krajev nam poročajo, da za listo SDS agitirajo davčni eksekutorji. Posebno v laškem okraju neki tak gospod strašno brusi pete za SDS. Prav priporočljiva stranka je tu SDS, zlasti za obrtnike in trgovce, saj agitira zanjo celo — davčni eksekutor!

Beleške

△ Grenka kaplja v radost je »Jutro«, da so bosanski muslimani z Davidovičevci sklenili »Demokratsko zajednico«, Slovenci pa da so še vedno v veliki meri organizirani čisto konfesionalno, pa da »sili nazaj v srednji vek, kdor hoče politične stranke organizirati po konfesijah«. S tem misli »Jutro« seveda SLS in da si to »grenko kapljico« malo osladi s pristno SDS-arsko denunciacijo, pa pristavlja k temu: »Posledica tega načela je opozicija velikega dela Slovencev proti lastni državi in proti ideji narodnega edinstva. S tem pa je podan končni razlog za parlamentarno nemoč poslancev iz Slovenije in to je vezano z jako težkimi posledicami za naše gospodarstvo.« — Iz česar bi za normalni razum rezultiral sledeči naravni logični sklep: Slovenci so protidržavni, ker so katoliški, in ker so katoliški, nimajo slovenski poslanci v parlamentu nobene moči, Sloveniji pa se gospodarsko slabo godi. Torej: ko bi se Slovenci odrekli svoji veri, bi njihovi poslanci zadobili parlamentarno moč in za slovensko gospodarstvo bi imelo to dobre posledice. To bi bila logika tega »Jutrovega« duševnega produkta. A kaj treba centralističnemu norcu, in denuncianti kanjalji logike? Neumnost in hudobnost mu popolnoma zadostujeta. V ostalem pa: kaj more mali Moric za to? Piše pač, kakor ga udiho.

△ Poznavajoč muslimane kot zdrav element v Bosni, želimo, da bi čimprej razvili svoje državotvorne sposobnosti v polni meri. Bosna potrebuje miru in dela, ki more ta centralni del naše domovine razviti do silne višine! — Tako pozdravlja »Jutro« muslimane pri vstopu v »Demokratsko zajednico«. Torej do včeraj je mali Moric imel muslimane, ker so konfesionalni, za nezdrav element brez državotvornih sposobnosti, ki ne da priti Bosni do miru in dela, zdaj naenkrat pa jih pozna kot zdrav element z državotvornimi sposobnostmi itd. A kako so si muslimani te lastnosti pridobili? S tem, da so sklenili ožjo politično zvezo z drugo opozicionalno stranko. Izpremenili se niso pri tem sicer konfesionalno ali kako drugače niti za las in so ostali muslimani kot poprej, toda mali Moric jih vseeno proglašja za čisto nov element, da pokaže Slovence, kaj bi morali oni storiti, da bi si preko noči pridobili iste lastnosti. Pristopijo naj k SDS, pa bodo zdrav element z državotvornimi sposobnostmi in »Jutro« jih ne bo več denunciral kot protidržavne in od centralizma bo kar deževalo na Slovenijo samih dobrot, ki nam jih je SDS že dozdej toliko nakomenderala, da se bomo vsak čas zadušili v blagostanju.

△ Paralelo med JMO in SLS postavlja »Jutro«, češ da sta to dve verski stranki v Jugoslaviji. Najsi še tako zatrjuje mali Moric, da JMO dobro pozna, moramo žal ugotoviti, da jo prav nič ne pozna, če primerja z njo SLS. Muslimanska organizacija je namreč politična zastopnica muslimanov kot konfesionalnega elementa, Slovenska ljudska stranka pa je politična predstaviteljica Slovencev kot naroda. Kaj je to — slovenski narod, tega seveda mali Moric, ki ima samo abecedne pojme o naciji, seveda ne bi razumel. Kakor ne bi razumel, če bi mu razlagali, da je, če je SLS konfesionalna stranka, potemtakem konfesionalna stranka tudi radikalna stranka. In kakor bi gotovo na hrbet padel, ko bi mu povedali, da bi tako zvezo, kakor jo je sklenil Spaho z Davidovičem, prav lahko sklenili tudi Korošec s Pašičem v slučaju namreč, če bi prišlo med njima do soglasja v političnih načelih in vprašanjih. »Konfesionalnost« SLS take zveze ne izključuje ne s Pašičem ne z Davidovičem ne Radičem — dalje nočemo izvajati, ker bi maleda Morica utegnili doleteti še hujska nezreča...

△ Pašić pojde na shodo. Predsedstvo radikalne stranke se pripravlja, da priredi več velikih radikalnih shodov, na katerih je obljubil govoriti sam N. Pašić. Govoril bo na shodih v Kruševcu, Knjaževcu, v Novem Sadu in v Sarajevu. Kakor se vidi, je Pašić pripravljen na najostrejši boj.

△ Dr. Koroševa izjava o trboveljskem vprašanju. »Obzor« objavlja pogovor svojega belgrajskega dopisnika z dr. Korošcem o Trbovljah. Dr. Korošec je izjavil, da je SLS zastavila vse svoje sile proti temu, da bi trboveljska družba zvalila svojo izgubo zaradi znižanja cen premogov na delavstvo. Glavna odgovornost v tem vprašanju je sedaj v rokah ministrskega delegata Prepeluha, ki pregleduje knjige trb. družbe; njegov referat bo po vsej priliki merodajen za končne vladne odločbe.

△ Pravica naj odloči žreb! Pred državnim svetom leži pritožba radikalov proti občinskim volitvam v Belgradu. V torek se je državni svet pečal s to pritožbo. Ker pa je v komisiji, ki ima o pritožbi razsojati, troje demokratov in le dvoje radikalov, ni dvoma, da bi bila pritožba zavrnjena. Radikali pa so sprožili vprašanje, če more demokratski državni svet Zikra Arangelović biti član te komisije, ko je sam prizadet kot izvoljen član obč. sveta. Zato bo Arangelović odpadel iz te komisije. Žreb pa bo določil njegovega namestnika. Če žreb določi demokrata, bo pritožba zavrnjena, če določi radikala, bo pravica na strani radikalov. Je to sicer nam nepojmljivo, a srbski in hrvatski listi javno pišejo o tem in zato moramo to le obžalovati.

Kaj se godi doma

Shodi SLS

Shodi dr. Hohnjea, Poslanec dr. Hohnjea je imel v konjiškem okraju zadnji čas te-le shode: 22. avgusta pri Sv. Kunigundi na Pohorju, 29. avgusta na Stranica, 5. septembra na Koblju, 8. septembra v Špitaliču, 12. septembra na Prihovi. Ljudstvo vsepovsod glasno in ostro izpoveda svoje mišljenje, da je centralizem ne samo politično in upravno zlo, marveč predvsem tudi gospodarsko zlo. To zlo raste od dne do dne in z njim se razširja in poglablja brezdnost, v katero pada naš narod. Nezadovoljnost, ki dnevno raste med našim ljudstvom, zadeva stranke, katere so povzročile centralistično zlo ter so odgovorne zanj. Slovenci nismo nerazsodna masa, kateri se lahko natrosi pesek v oči v obliki lažljivih fraz in praznih obljub. Tako so delali demokrate in samostojneži, tako delajo tudi radičevci. Slovensko ljudstvo pa jih ogorčeno obsoja kot krivce in sokrivce zla, ki nas stiska. Ljudstvo je na vseh shodih izrazilo politiki SLS popolno odobravanje in zaupanje.

Mednarodni kongres framasonov v Belgradu.

Te dni se je v Belgradu začel mednarodni kongres framasonov. Kot kronisti priobčujemo za sedaj, kaj pišejo o tem kongresu nekateri listi.

Zagrebski »Obzor« simpatično poroča o kongresu ter pravi: »Po programu mednarodnega kongresa svobodnih zidarjev se je vršil svečan ritualni obred v prostorih velike lože »Jugoslavija«. Predsedoval je veliki mojster jugoslovanskih svobodnih zidarjev (Vajfert). Cilj tega mednarodnega kongresa je, ne samo obravnavati gotova vprašanja čisto intimnega značaja, ampak — in to je glavna svrha, radi katere se je kongres sešel — sklepati o vzajemnem sodelovanju za splošni mir, da se narodom omogoči kulturni in gospodarski razvoj.« Nato poroča, da je bil od vseh govornikov najburneje pozdravljen Nemeš Mifelmann, ki se je poljubil s francoskim velikim mojstrom Grusijejem. Končava »Obzor« tako: »Poznavajoč značaj svetovnega framazonstva moramo verovati, da bo ta kongres imel rezultate, ki se bodo raztezali tudi izven intimnih framazonskih vrst.«

Tudi »Slovenski Narod« obširno poroča o tem framazonov kongresu, zamolčuje pa, kako so se delegati bratili z Nemci. Njegovo poročilo končuje: »Opaženo je bilo, da polagajo zastopniki mednarodnega framazonstva, zlasti Francozi, veliko važnost na Belgrad, ki naj postane mirovni simbol za pomirjenje med narodi na vulkanskem Balkanu. Zastopniki so izjavljali: »Hočemo ustvariti framazonški Locarno, ki naj bo Belgrad.« Sejam prisostvujejo tudi številni jugoslovanski delegati.«

K temu poročilu za danes le to ugotovitev:

Framazonerija smatra Belgrad za svoj centrum na jugovzhodu Evrope.

Slava rezervnih častnikov.

O priliki prebitja solunske fronte je sinoči ljubljanski pododbor združenja rezervnih častnikov in vojakov obhajal svojo slavo s slovesnim članskim sestankom v Kazini. Navzočih je bilo okrog 150 članov. Zborovanje sta počastila tudi divizijski komandant g. general Danilo Kalafatović in g. generalštabni podpolkovnik Kosta Adamović.

Predsednik pododborja g. inž. Bevc je uvodoma pozdravil vse navzoče člane in posebno oba odlična gosta. Omenjal je veliki pomen prebitja solunske fronte 15. sept. 1918; razumljivo je, da si je zbralo združenje ravno to obletnico za svojo slavo. Spominja se težkih dni slavne srbske vojske ob umiku skozi Albanijo, nato Kajmakčalana in končno zmagovite ofenzive 1918. Slavi padle junake iz teh bojev in poziva vse navzoče, da počaste njihov spomin; vsi navzoči stoji zakličejo trikrat: »Slava!« Spomniti se moramo pa tudi junakov, ki so se zmagovalno vrnili iz teh bojev. Zato predlaga, da se pošlje s te slave ob desetletnici bitke pri Kajmakčalanu in ob osemletnici prebitja solunske fronte vrhovnemu poveljniku takratne srbske in sedanje jugoslovanske vojske Nj. Vel. kralju Aleksandru pozdravna in udanostna brzojavka. (Navdušeni trikratni »Živio!«) Brzojavni pozdrav se pošlje dalje g. vojnemu ministru Dušanu Trifunoviću in upravi združenja v Belgrad.

Besedo je povzel za tem g. general Kalafatović, ki je zagotovil rez. oficirjem svoje simpatije in upoštevanje, v čemer ne dela razlike med rezervnimi in aktivnimi častniki. Omenja zakon o ustroju vojske in mornarice, ki jim daje isti položaj kot aktivnim. Naklonjen jim je tudi kralj sam (trikratni »Živio!«). V vojni so se dobro izkazali. Sedaj se dela za razorožitev in preprečenje vojn; na tem dela tudi on v Ženevi. Vendar se ne smemo udajati prevelikim upom in moramo biti pripravljeni. — Govori nato o Kalvariji srbske vojske 1915 in o zmagi 1918. Na solunski fronti ni zmagala premoč, ampak hrabrost, neomajna vztrajnost in izredna požrtvovalnost ravno srbske vojske in jugoslovanskih prostovoljcev. Junake s solunske

fronte stavlja vsem za zgled; poziva, naj jim zakličejo trikrat: »Slava!« Zborovalci se pozivu enodušno odzovejo.

G. podpolk. Adamović je nato izčrpno predaval o predzgodovini in o poteku bojev na solunski fronti. Z napetostjo so sledili zborovalci njegovim izjavam; videlo se jim je, da doživljajo v duhu po osmih letih vse to, kar se je godilo takrat tam doli na balkanskih planinah. Bili so to pomembni boji; g. predavatelj opominja, da je bilo po tej zmagoviti bitki sklenjeno premirje z Bolgari; da je štiri dni za tem Hindenburg brzojavno opozoril cesarja, da bo treba skleniti mir; da je kapitulirala Turčija. Prišel je mir, prišlo naše zedinjenje.

G. predsednik se je g. podpolkovniku za lepi referat iskreno zahvalil in omenil, da se bo s predavateljevim dovoljenjem razmnožilo. Poziva še enkrat vse člane, da ob zaključku zborovanja zakličejo trikrat: »Slava!« S pozdravom g. generala Kalafatovića se je nato slava zaključila.

Pospušeno delo v Trbovljah.

Trbovlje, 16. septembra.

Rudnik je dobil večje število naročil. Radi tega se bo vpeljal zopet nočni šit na dnevnem kopu Doberna in na Separaciji bodo pritisnili na delavstvo, naj več producira, ker bi dosedanja produkcija številnim naročilom ne zadostovala.

Pritisk na delavstvo za povečanje produkcije premoga pa po našem mnenju po sedanjem načinu ni pravilen in se odgovorji jamski organi, to so večinoma jamski pazniki, ne zavedajo dalekosežnih posledic, ako bi rudarja priganjali z raznimi šikanami na izvoz večjega števila vozličkov premoga, kot to dopušta ozir na varnost njegovega življenja. Paznik v jami je poprej najprej gledal, da življenje delavca v jami zaščiti; Nabavili so v jamo dovolj lesa. Vse to se pa sedaj opušta. V interesu paznika samega je, da se dela v jami po rudarsko policijskem redu. Če bo rudarjevo življenje zavarovano, tudi produkcija ne bo zaostala.

Danes se mudi v Trbovljah vladni komisar za rudnike G. Prepeluh. V stik stopi z raznimi rudarji, da se pouči o razmerah v Trbovljah. — Koliko bo njegovo delovanje pri vladi in TPD izdalo, to bomo pa šele videli.

Odložitev gradbe nove deške meštanske šole v Mariboru.

Z ozirom na članek pod gornjim naslovom, priobčen v našem listu dne 2. septembra, št. 199, smo dobili sledeči popravek:

Veliki župan mariborske oblasti je prepovedal izvršitev sklepa gerentskega sveta okrajnega zastopa mariborskega, da prispeva k 6 milijonskemu posojilu mestne občine znesek 1.500.000 Din, ker je z ozirom na obstoječe pravno stanje nedopustno, da bi gerenti okraje obremenjevali z dolgoročnimi posojili preko predvidene dobe svojega obstoja in s tem nalagali bremena okrajnim samoupravam, ne da bi bila istim dana možnost, da same o tem odločajo. Istočasno je veliki župan mariborske oblasti dovolil, da se uporabi v odobrenem proračunu za 1926 predvideni znesek 100.000 Din kot priložni prispevek za zgradbo nove meštanske šole v Mariboru. Ni res torej, da se je izvedba stavbnega načrta izjalovila vsled tega, ker ni veliko županstvo dovolilo, da bi okrajni zastop prispeval k novi stavbi zgoraj omenjeno vsoto, nasprotno je res, da je vključil prepovedi 1 in pol milijonskega posojila izvedba stavbnega načrta ostala mogoča, zlasti ker je bil za leto 1926 prispevek 100.000 Din dovoljen, za bodoča leta pa ostala odločitev o prispevanju prihranjena tedaj pristojnim organom. Nadalje ni res, da je zakrivilo le veliko županstvo, ako bo prišlo prej ali slej radi pomanjkanja šolskih prostorov do spora med Mariborom, Studenci in Pobrežjem, res je marveč, da bi po vsem povedanem velikega župana mariborske oblasti ne zadela nikaka krivda. — Veliki župan: Dr. Pirkmajer.

Razširjenje mestnega zavetišča

Maribor, 14. septembra.

V Mariboru samem imamo »Državni dečji dom«, kamor pridejo v preskrbo otroci brez staršev. Poleg tega državnega zavoda vzdržuje mesto otroško zavetišče v Reiserjevi šoli v Cankarjevi ulici. V to zavetišče se sprejema deca revnejših staršev, ki so zaposleni z delom in ne morejo vršiti nadzorstva nad otroci. Otroci dobijo v zavetšču opoldne hrano, se učijo, igrajo in so vedno pod strogim nadzorstvom. Doslej je bilo preskrbovanih v zavetšču 100 otrok dnevno, a kljub temu se je izkazal ta prepotreben zavod kot premajhen. Na vzpodbudo g. župana dr. Leskovarja je sklenil pred meseci občinski svet, da se gostilna v Langerjevi vili v Ljudskem vrtu opusti in da se to poslopje spremeni v zavetišče. S predelavo se je začelo 1. septembra in delo bo dovršeno še pred zimo. Langerjeva vila je kakor nalašč za zavetišče, ker je zunaj mesta v najlepšem delu, kjer bodo imeli otroci tudi zadosti prostora za gibanje na svežem zraku. Kakor hitro se bo preselilo zavetišče iz Cankarjeve ulice v Langerjevo vilo, se bodo dosedanja zavetiščni prostori uporabili za otroški vrt. Novo zavetišče v Ljudskem vrtu bo tudi pod stalnim nadzorstvom občine in pod zdravniško kontrolo. Skrb mesta za preskrbo revne dece se je znatno dvignila in razširila pod upravljanjem g. dr. Leskovarja.

V interesu tujkega prometa.

Maribor, 14. sept.

V Maribor pripelje iz Avstrije dnevno 7 osebnih vlakov in 6 tovornih. Po dogovoru iz leta 1920 spremlja te vlake do Maribora avstrijsko vlakovopremno osobe in sicer pride dnevno v Maribor med 90 avstrijskih železničarjev. Zastopstvo avstrijskih železnic v Mariboru izplača dnevno vsakemu od teh železničarjev po 16 Din doklad. Avstrijski železničarji se mudijo po več ur v Mariboru in nekateri celo celih 24 ur. To osobe je prisiljeno prebiti ves prosti čas v kavarni na glavnem kolodvoru, ker sme od vsake partije le eden v mesto. Zastopstvo avstrijskih železnic se je obrnilo glede dovoljenja za vstop v mesto na železniško ravnateljstvo v Ljubljani in na obmejni komisariat in sta izjavila oba, da nimata z zadevo nobenega opravka, ampak da spada podelitev tega dovoljenja pod kompetenco policije, oziroma velikega županstva. Zastopstvo je že izjavilo policiji, da naj ta strogo kaznuje vsakega avstrijskega železničarja, ki bi ga zalotila pri preobilnem popivanju in kršenju miru ter reda in povrh naj ga še naznani zastopstvu. Avstrija ima več nego preveč železničarjev in bo vsakega, ki bi se pregrešil zoper javni red v Jugoslaviji, takoj odpustila iz službe. Avstrijsko zastopstvo bo sestavilo te dni posebno deputacijo, ki bo šla na veliko županstvo, da izposluje tamkaj dovoljenje za te železničarje, katere je res težko držati po 24 ur v kasarni. V poletju je tem ljudem v zaduhlih prostorih vroče, pozimi jih zebe in jim je v brezdelju neznosno dolg čas. Upati je, da bo veliko županstvo dalo dovoljenje za vstop v mesto, kar bi bilo tudi za povdolu tujkega prometa in bi Maribor precej zaslužil od 90 mož. Zadeva z vstopom teh železničarjev se bo torej uredila te dni in bo znatno razbremenjena naša policija na glavnem kolodvoru in avstrijsko zastopstvo, ki sta morala doslej strogo čuvati, da jim ni ušel v mesto kak železničar brez dovoljenja. Treba namreč omeniti, da zadnja trgovska pogodba med Avstrijo in našo državo ne vsebuje nobenih določil glede prostega gibanja vlakovopremnega osobja, ampak bo rešilo to veliko županstvo ali pa ministristvo v Belgradu.

SMRT V DRAVI.

V nedeljo so se kopali v Vičavi. Med njimi je bila tudi gdč. Zalaznikova, ki se je z drugimi

solnčila na bregu. Nato so šli plavat. Zalaznikova je skočila v Dravo in padla na zarjavelo koso ali srp, ki je bil zataknjen v dno. Prvi hip ni ničesar čutila in je mislila, da se je samo malo potolkla. Sredi Drave je rekla drugim, naj plavajo naprej, češ, da ona ne more, ker ji je slabo. Nekaj časa je še plavala, nato pa je začela klicati na pomoč. Čez nekaj časa so šli kopanci s čolnom na pomoč, a deklice niso več dosegli, ker je že izginila v valovih. V ponedeljek zjutraj so našli truplo blizu igrališča na Bregu pri Ptuj. Imenovana je bila rejenska pri nekem kmetu na Vičavi in doma iz Celja.

DVE SMRTNI NESRECI.

Smrtno se je ponesrečila v Parizljah, župnija Braslovče, M. Babič. Padla je s hlevskih stopnic tako nesrečno, da je radi poškodbe notranjih organov v par trenutkih umrla. — Gostilničar in trgovec na Grablji ob Savinji, občina St. Pavel ob Preboldu, je žagal drva na cirkularni žagi. Pri tem pa mu je priletel kos lesa v glavo s tako silo, da je ostal na mestu mrtav. Po drugih vesteh pa je pri delu izgubil ravnotežje, omahnil ter zadel z glavo ob žago, katera mu je glavo dobesedno prerezala.

GRE ZA ZLOČIN.

V sredini številki smo poročali, da so našli v Scherbaumovem skednju na Lajtersbergu neznanega mrlja. Truplo so v sredo popoldne raztelesili v pobrežki mrtvašnici in ugotovili, da je dobil neznanec močne udarce po lobanji od zadaj. Mehki deli trupla so bili že tako razpadli, da ni bilo mogoče ugotoviti, ali se ga je mogoče suvalo tudi po prsih in trebuhu. Kdo bi bil ubil neznanca, ga zavlekel v skedenj in mu odvzel vse dokumente, se danes še nič ne ve.

NEVAREN BERAC.

Neznan 40—45 let star možki je prosil te dni po Raki in okolici razne podpore v blagu in denarju. Posebno je prosil za žito in je trdil, da je posestnik in da mu je toča popolnoma potolkla njegove njive. Pri tej priliki pa je ta možakar ukradel posestniku Francetu Zabkarju v Zalogah, občina Raka, 6800 Din in je neznan kam pobegnil. Pravijo, da se je v zadnjem času pojavilo več takih sleparjev, ki ne samo da nesramno lažejo, da so pogorelci, marveč zraven še krajejo.

Slovenci v Italiji

Giovanni Lorenzoni:

Protidržavna propaganda in slovenska duhovščina.

V velikem dnevniku »Il Resto del Carlino«, ki izhaja v Bolonji, je napisal profesor Giovanni Lorenzoni, znan goriški publicist, vrsto člankov o Slovencih v Italiji. Ti članki razkrivajo, kako velikopotezen je akcijski program fašizma v boju proti slovenski manjšini. Lorenzonijevi članki, ki sicer mgoljijo denunciaciji, obrekovanj in laži, so glasen opomin Sloveniji, da mora bolj budno in vztrajno delati za rojake za mejo, predvsem tako, da slovenska javnost spravi vprašanje naše manjšine na evropski forum in razgali kruto in sistematično uničevanje slovenskega grudorodnega ljudstva v Primorju.

Pripominjamo, da je profesor Lorenzoni lani prevedel v italijanski jezik Iv. Cankarjevo knjigo »Hlapec Jernej in njegova pravica«, najbolj plamenični in zgovorni protest proti zatiranju slabotnih in nedolžnih...

Članek moža, ki ga bomo na koncu temeljito razgledali, prinašamo v dobesednem prevodu:

I.

Če moramo, kot sem v prvem članku skušal dokazati, smatrati, da je protidržavna propaganda slovenskih učiteljev v naši pokrajini sila škodljiva, ker jo vršijo na nežnih in zato tem bolj občutljivih otroških dušah — mora vsak buden opazovalec ugotoviti, da je delovanje slovenske duhovščine med odraslim kmečkim ljudstvom naravnost porazno in uničevalno. Zakaj pomniti moramo, kako silna je moč in oblast duhovnika v krajih, kjer ljudje resnično iskreno in globoko ljubijo vero, kakor tu v naših gorah.

Podrobno propagandno delo duhovnikov se vrši, kot sem sam imel priliko opazovati, v dveh različnih ambijentih: v cerkvi s prižnice in razoltar, pri pridigi ali verouku; izven cerkve pri navidezno sila nedolžnih sestankih ali pri posebnih razgovorih. Ko duhovnik obiskuje družine, ki so izročene njegovemu duhovnemu vodstvu ali kadar kak kmetič prideče iskati sveta v župnišče. V cerkvi se mora delo skrivoma, pazljivo, oprežno in račirano vršiti. In res ne hujskajo javno proti italijanskim institucijam, ampak obidejo postojanke in skušajo spraviti italijansko ljudstvo ob ugod, s tem da naivnim vernikom slikajo Italijane kot brezbožne, bogokletno ljudstvo; radi posplošijo kak posamezen obžalovanja vreden slučaj, da vzbudijo v poslušalcih utis, da smo skvarjeno in nepošteno ljudstvo.

V zasebnih pogovorih in sestankih je njih delo bolj odkrito in ravno. In že pride prilika, da spretno napeljejo pogovor na politično polje in da klevetežijo Italijo, vlado in fašizem, ki jih je rešil iz prepada. Davčni pritisk, odbitek pri vojnoodškodninskih izplačilih, padec valute izvrstno služijo kot uvod v politične kateheze.

Nam se žal ne posreči lahko, odkriti in ugotoviti te saboterje vesti. Toda kmet v svoji preproščini nam včasih pomaga, da odkrijemo, kje se kuhajo obrekovanja, sumničenja, klevete proti domovini in odkod prihajajo pozivi, naj se slovensko ljudstvo ustavlja postopni in mirni asimilaciji.

»Gospod župnik je rekel,« pravi dobri kmetič: in že imamo v rokah indirekten dokaz o zli setvi gospoda župnika.

Toda imamo tudi direktne dokaze. Enega nam je prožil nek slovenski duhovnik, ki biva v Gorici, eden poglavarjev protidržavne duhovske gibanja, ko si je ta vredni služabnik božji pri seji škofijskega sveta, — mesto da bi se pečal z verskimi zadevami — upal trditi, da je državna vlada proti njegovim slovenskim rojakom vršila krivično delovanje. Dovolil si je nespodobni luksuz, da je dvignil ostro obtožbo proti fašistovskemu režimu, in navzoči nadškof ni imel poguma ali volje, da bi ga bil pokrotil, kot bi bilo prav in potrebno.

Nadaljujmo. Vsakokrat, ko priredijo italijanska oblastva ali fašistovski odseki kako patriotično slavnost na slovenskem ozemlju furlanske province — ali o priliki, ko se otvori italijansko otroško zavetišče, ali, ko pride prefekt, ali ko se slavi kaka patriotična obletnica — vsakokrat že po kratkem času vprizorijo slovenski duhovniki na istem kraju kako slovensko slavnost na versko političnem temelju. Tako hočejo nevtralizirati in pogasiti to iskrico italijanskega navdušenja, ki ga je morebiti užgala italijanska prireditev, demonstracija, ki sloni na zrelosti, resnobi, zvestobi vladi in vdanosti do domovine.

In zdaj nekaj zgodovine: ne od desoletij nazaj, od večera.

L. 1919. je slovenska duhovščina Italije postavila čudno spomenico, ki naj bi jo poslali sveti Stolici. V njej ni zahtevala nič manj ko to, naj se ustanovi slovenska nadškofijska sedež v Gorici — »v srcu slovenskega ljudstva«, se glasi v spomenici — ki naj bi združevala vse slovenske župnije furlanske, tržaške in istrske province, in ne samo to, ampak — med jedjo tek raste — tudi Beneške Slovenije. V vseh cerkvah te škofije, ki naj bi tvorila sivo omo med Italijo in Jugoslavijo, naj bi se cerkvene funkcije vršile po rimskem obredu, toda v glagolici, to je v starem jeziku (! opomba ured.) slovenske cerkve; in tudi brevir naj bi duhovniki molili v tem jeziku. Spomenico je zaključila z grožnjo, da se bo izvršil razkol, če Vatikan teh skromnih zahtev ne sprejme.

Le pogledite, na kako ljubeč način se izkazuje če ne že vdanost, vsaj spoštovanje italijanski domovini...

Ni mi znano, ali je ta slovita spomenica res prišla v Rim. Vem pa, da je goriški nadškof — ki se, resnici čast, v verskih zadevah ne šali, zvedel o tem in poklical podjetne pastirje k redu. In vem tudi, da niso vsi slovenski župniki tega spisa podpisali. Bodi že kakorkoli, dejstvo stoji, da je spomenica eksistirala. O njeni moralni in politični vrednosti naj sodi bravec.

Medtem ko so slovenski učitelji imeli središče svoje kulturne in strokovne organizacije v Trstu — in pred kratkim je bila ta Učiteljska zveza zatrla z odloki prefektov v Vidnu in Trstu — je centrala kulturne organizacije duhovnikov v Gorici. Tu ima sedež generalni štab protitalijanske propagande, generalni štab, ki je sestavljen iz mož ki uživajo protektno škofijske kurije. (Dolja.)

Dnevne novice

★ Somišljeniki! Nujno prosimo, opozorite vsakega obrtnika, kateri še nima glasovnice, da jo gre takoj zahtevati na pošto. Pojdite od hiše do hiše in pomagajte vsakemu, da prav voli in odda glasovalne listine na pošto, kjer ni jedeesarskih zagrizencev. Noben glas ne sme v izgubo. Zadnji dnevi volivnega boja so tu. Treba delati hitro! Pazite na nasprotnike in njih sleparije in jih naznanite našim pisarnam.

Iz Celja.

smo prejeli dopis, iz katerega navajamo sledeča odstavka:

SDS dela prav veliko reklamo za sposobnosti svojih kandidatov za zbornico. Javno vprašamo vse prizadete, kake gospodarske zasluge imata za obrtnike in trgovce kandidata Ivan Bizjak in Miloš Rozina. Pričakujemo od njiju, da navedeta vsaj en slučaj svojega uspešnega dela.

Vsi smo prepričani, da lista gg. Franchetija, Rebeke, Rozine in Bizjaka ne more biti prava za nas, ker stoji za njo protislovenska SDS. Na prste moremo sesteti vse one, ki bodo oddali tej listi svoj glas. Ogromna večina pa nas bo volila kandidate »Združene stanovske kandidatne liste«.

Obrtniki in trgovci iz Celja.

Iz Lancovega pri Radovljici.

V našem kraju je hodil okoli volivcev neki esdeesarski kandidat in jih prosil, naj mu shranijo glasovnice, da jih pride v nedeljo pobirat. Kam bo z njimi, ni povedal. Ko ga je neki naš pristaš vprašal, kaj bo storil z glasovnicami, mu je odvrnil: »Ja, — gospod Ambrožič (kandidat SDS) mi je pisal pismo ter mi naročil, naj tukaj pobere glasovnice in naj jih pošljem njemu.« V to past pa je šel le neznan del tukajšnjih volivcev, ogromna večina je za listo Jelačina in Ogrina.

Tudi je tod agitiral za centralistično SDS neka gospa, ki je skušala pridobiti obrtnike z demagogijo, naj nihče ne voli »farjev«. Njena agitacija je seveda še manj zalegla, kot zgoraj omenjena.

Ne samo pri nas, po vsej Gorenjski je velika večina volivcev trdno na strani slovenske gospodarske liste.

Gorenjski obrtnik.

Učitelji in SDS.

Prav razveseljivo dejstvo je, da se je učiteljsko skoro popolnoma emancipiralo pogubnega vpliva protislovenske SDS. Zato pa so tudi redki slučaj, da bi se v tem volivnem boju vdinjali učitelji za agitacijo za SDS. Nekaj pa je še takih, ki menijo, da je to njihova dolžnost. Včeraj smo poročali o agitaciji nadučitelja v Artičah. Dane pa nam poročajo, da se učitelj Hočevar v Krogu pri Murski Soboti silno prizadeva za SDSarsko listo. Prosvetno upravo prosimo, naj poizve, ali se agitacija SDS učiteljev vrši morebiti v času, ko je šola?

Gorenji Logatec.

Tudi pri nas je veliko zanimanje za volitve v trgovsko in obrtno zbornico. Gospod župan so te dneve, ko je pismonoša raznašal glasovnice in legitimacije, kar nekam zginili in umerili svoje korake za pismonošo za glasovnicami — ujeli so jih pa le pri nekaterih svojih pristaših, drugi so se jim izneverili, zakaj tudi pri nas polagoma spregledujejo, kam vodi Žerjavova politika, dasi je še mnogo zašepčencev.

Iz Zagorja ob Savi nam pišejo: Žerjavovi sluge prav po judovski skačejo za glasovnicami v trgovsko zbornico. Komaj enega odpošlji, že ti drugi stoji na glavi. Seveda so volivci v veliki večini tako zavedni, da sami nosijo

kuverte v Zadržni dom ali jih izročajo zanesljivim protidemokratskim trgovcem. Vedo namreč, da v boju proti Žerjavu ne gre samo za stranke ali osebe, ampak za gospodarski in kulturni obstoj Slovenstva.

★ Cenjene naročnike opozarjamo tem potom na položnice, ki so jih prejeli v zadnjih tednih za obnovitev naročnine za september ter plačilo event. zaostankov. Naročniki, ki so jih prejeli, naj jih nemudoma porabi-jo za plačilo naročnine, kajti prihodnja nedeljska številka bo zadnja, ki jo prejmo naročniki zamudniki. Ako so naročnina odda en dan ali dva pred ustavitvijo lista, je najbolje to javiti tudi po dopisnici, ker plačila po položnicah ne pridejo v našo roko takoj drugi dan.

★ Nevarno je obolet gosp. dekan Andrej Gliébe O. T. v Ormožu. Duhovnim sobratom se priporoča v molitve.

★ Spremembe v kapucinskem samostanu v Škofji Loki. Gvardijanom tuk. kap. samostana je bil zopet izvoljen preč. o. definitur Oton Kocjan, vikar je postal preč. o. lektor dr. Odilon Mekinda; o. Angel Sattler je premeščen od tu v Ptuj, o. Filip Žiger pa v Studence pri Mariboru; v Loko pa pride o. Hugolin Prah iz Celja.

★ Poldnevni izlet v Ihan pri Domžalah priredi v slučaju ugodnega vremena dne 19. t. m. skupno s »Krščansko šolo« Stolna prosveta v Ljubljani. Odhod s kamniškimi vlakom ob 2. uri 10 min. popoldne, povratek po dogovoru. Člani in prijatelji obeh organizacij ljubljanske stolne župnije, udeležite se tega letošnjega zadnjega izleta v velikem številu!

★ Kaj mislijo nekateri ljudje? Da bodo prišli časi, ko bodo lahko za 10 Din kupili njivo, ali hišo, ali pohištvo, pa ne vem kaj še. Tem ljudem povem, da je ta čas že tu in da res lahko dobijo zgoraj omenjene predmete, pa to le, če še kmalu naročijo srečke Društvenega doma v Trbovljah. Seveda vseh dragocenih predmetov samo po 10 Din je čez 500.

★ Za varstvo avtorskih pravic. Zveza za varstvo književne in umetniške lastnine v Zagrebu bo imela v torek 21. t. m. ob 6. popoldne v prostorih društva hrvatskih književnikov v Zagrebu, Gunduličeva ul. 7, važno sejo, na kateri bodo obravnavali zlasti načrt zakona za zaščito avtorskih pravic. Vabi vsa društva, da pošljejo na to sejo svoje delegate. Dopise je pošiljati na naslov: Udruženje za zaščito književne in umetniške svojine, Zagreb, Gajeva 51, III. desno.

★ Iz živinozdravniške službe. Veterinar pri okrajnem glavarstvu v Celju Filip Kulterer je imenovan za veterinarja pri istem okr. glavarstvu s sedežem v Braslovčah.

★ Iz poštne službe. Prestavljena sta poštna uradnika: Vladimir Fabiani iz Rogaske Slatine v Sarajevu, Josip Verdir pa iz Ljubljane 7 v Ljubljano 1. — Vpokojena je poštna uradnica Hermina Sterle v Ljubljani 1.

★ Pritožba knjigarjev. Organizacija knjigarjev se je pritožila na prosvetno ministrstvo, ker nekateri učitelji osnovnih in srednjih šol preskrbujejo učencem učne knjige in druge potrebščine ter s tem škodujejo knjigarnam. Prosvetno ministrstvo je odredilo, da se to v bodoče ne sme več goditi.

★ Sklicanje okrožnih skupščin v Srbiji in Črni gori. »Službene Novine« objavljajo ukaz, ki sklicuje okrožne skupščine v Srbiji in Črni gori na dan 20. t. m.

★ 90 letnica Rističeve vdove. Dne 13. t. m. je slavila v Belgradu svoj 90 rojstni dan vdova bivšega namestnika Srbije in državni-ka zadnjih dveh Obrenovičev: Jovana Rističa,

gospa Sofija Rističeva. Slavljenska je zavzemala v nekdanjem Belgradu zelo vplivno mesto in se je zelo zanimala za politiko. Bila je svojemu možu politični tovariš in svetovalec. O današnji politiki pravi, da se ne vodi več tako, kakor se je vodila nekoč — to je pošteno. Slavljenska je še čvrsta in zdrava in duševno sveža. Živi pri svojem sinu in živi splošno spoštovanje.

★ Novi učni načrti. Posebna komisija prosvetnega ministrstva je dovršila učna načrta za osnovne in meščanske šole. Načrti so že v tisku, nakar se razpošljejo šolskim upravam.

★ Povratek papeževnega nuncija v Belgrad. V Belgrad se je vrnil papežev nuncij Pelegrinetti; obiskal je pomočnika zunanjega ministra Jova Markovića. Le-ta je izjavil dopisniku zagrebških »Novosti«, da se bo rešilo vprašanje o nadaljevanju pogajanj za konkordat s sv. stolico šele po povratku dr. Ninčiča iz Zeneve odnosno iz Varšave.

★ Vpokožitev odličnega pravika. Te dni odhaja v pokoj predsednik vrhovnega sodišča Ljudevit pl. Farkaš, ki je dovršil svoje 70. leto in je tačas najstarejši aktivni državni uradnik in sodnik v Jugoslaviji. Pl. Farkaš slovi kot najboljši poznavalec otomansko-bosanskega prava. Za časa svetovne vojne je bil zaradi svoje neomajne značajnosti vpokojen; kasneje je bil imenovan za docenta bosanskega prava na zagrebškem vseučilišču, po osvobojevanju pa za predsednika vrhovnega sodišča v Sarajevu.

★ Proslava 1600 letnice smrti sv. Helene na Braču. Dne 14. t. m. so v novi, veličastni cerkvi, ki jo grade v Selcih na otoku Braču, odkrili spominsko ploščo sv. Heleni, materi Konstantina Velikega, najditeljici sv. križa. Med ljudstvom na Braču živi od davnine predaja, da je bila sv. Helena rojena na otoku Braču, in to v mestu Britanide, ki se danes imenuje Bunje. To spominja stari narodni pesnik o. Andrija Kačić, ki je dolgo živel na otoku Braču in z lastnimi rokami zgradil tamkaj frančiškanski samostan. L. 1513. je modruški škof Simon Benigni na lateranskem cerkvenem zboru naglasil isto — da je bila namreč sv. Helena rojena v Britanidu na Braču; ugovarjal mu ni nihče. Benigni jevo trditve sta kasneje osvojila zgodovinarja Farlati in Cicarelli; vendar ta stvar znanstveno še ni razčiščena. Nekateri zgodovinarji so bili mnenja, da je bila sv. Helena rojena na Angleškem, kjer je umrl njen mož Konstantin. Kdaj je umrla sv. Helena, istotako ni neizpodbitno dognano, a nekateri viri pravijo, da se je to zgodilo še tisto leto, ko se je našel sv. križ, to je l. 326. V proslavo te obletnice so Bračani na dan Povišanja sv. križa svoji veliki zaščitnici odkrili spominsko ploščo.

★ Vročina v Hercegovini. V Hercegovini je nastopila strašna vročina, kakršne ne pomnijo najstarejši ljudje. Bilo je že več smrtnih slučajev solnarice.

★ Sarajevsko Nar. gledališče. Sarajevsko Nar. gledališče so tekom let. poletja razširili in preuredili. V notranjosti gledališča postavijo doprsne kipe desetih najboljših srbskih, hrvatskih in slovenskih pisateljev. Pisatelje določijo na sestanku sarajevskih izobražencev in novinarjev.

★ Pobegli kaznjenci. Iz kaznilnic v Mitrovici in Stari Gradski je te dni ušlo večje število težkih zločincev, med temi Marijan Marković, Ivan Pervan, Sebastijan Losberger, Gjuro Grgac, Ivan Almazan in Ivan Lukačič. Doslej so ujeli in znova zaprli samo Lukačiča.

★ Novo zdravilno kopališče. Na posestvu kmela Marka Jovanovca v Gradski je nedavno privrela na dan vroča voda, o kateri so izjavili zdravniki, da je zdravilna. Jovanovac je nato takoj uredil kopališče s 30 kabinami in 30 sobami. Govor je vedno polno. Nove toplice zdravijo revmatizem, posebno

uspešne pa so za zdravljenje raznih ran in poškodb, ki se zelo hitro čistijo in zaraščajo.

★ Drugi kongres Jugoslovanske pevske zveze se vrši v Novem Sadu od 2. do 4. okt. t. l. V Zvezi so dosedaj včlanjena vsa pevska društva iz Srbije, Črne gore, Vojvodine, Hercegovine, Dalmacije in Slovenije, od hrvatskih pevskih društev pa zagrebško »Kolo«, sušaška »Jeka« in dubrovaška »Dubravka«. Zveza hrv. pevskih društev se je postavila na stališče, da naj imajo Hrvati, Srbi in Slovenci vsak svojo lastno pevsko zvezo. — Na letošnji skupščini JPS se bo med drugim sklepalo o osnutju vseslovenske pevske zveze, zvezine knjižnice itd.

★ Nemška družba za izkoriščanje rud v Hercegovini. Iz Mostarja poročajo, da se neka velika nemška družba žanima za izkoriščanje rud v Hercegovini. Pogajanja z mero-dajnimi činitelji doslej niso dovedla do uspeha, ker zahtevajo Nemci, da bodi 51 odstot delnic v nemških rokah in samo 49 odstot. v jugoslovanskih.

★ Za zvezo dalmatinskih občin. Dne 13. t. m. se je v Splitu vršil sestanek zastopnikov dalmatinskih občin, na katerem so se posvetovali o ustanovitvi skupne organizacije. Zastopanih je bilo 47 občin. Sklenili so, da se osnuje zveza dalmatinskih občin in izvolijo odbor, ki naj vse potrebno pripravi. Odbor naj tudi prouči možnost, da bi zvezi pristopile i mestne občine.

★ Vprašanje nove električne centrale v Zagrebu. Zagrebške »Novosti« objavljajo izjavo mestnega odbornika dr. Lujo Thallerja, ki dokazuje, da Zagreb ne potrebuje nove hidroelektrične centrale. Dosedanja zagrebška kalorična centrala se more tako izpopolniti, da bo dajala v treh letih popolnoma zadostno množino elektrike, in to po izredno nizki ceni. Amortizirala se bo v 15 letih. Ako se zgradi hidroelektrična centrala, bodo znašale samo obresti za posojilo približno 22 milijonov dinarjev letno — anuitete pa 18 milijonov; plačevanje bo trajalo 30 let. Stroški za premog, ki ga porabi sedanja kalorična centrala, pa znašajo letno približno 17 milijonov dinarjev. Vrh tega pa bi nameravana nova električna centrala sama ne zadoščala in bi morala ostati poleg nje v obratu tudi sedanja centrala.

★ Zlatnike v »Zlatorog« terpentinovemu milu najde, kakor je razvidno iz tedenskih izkazov, vedno več kupovalcev mila. Iz tega se vidi, da se trdka ravna strogo po začrtanem programu in se dejansko pod strogo kontrolo vdela zlatnik v vsak tisočeri komad. Kljub temu se pa izven tovarne še vedno najdejo ljudje, ki bodisi iz nagajivosti, v šali ali vsled škodoželjnosti vlikaajo v te vrste mila ničredne novce. O nekem takem slučaju je naš list včeraj poročal. Dobro bi bilo, da bi se take zlorabe natančno preiskale in krivci naznanili na pristojnem mestu.

★ Dežne plašče vseh vrst in črne suknje — specielno za gg. duhovnike — ima vedno v zalogi F. Lukič, Ljubljana, Pred škofijo 19.

Ljubljana

○ Obrtniki in trgovci, ki ste proti nasilnostim in centralizmu demokratov Žerjavovega kova, storite te dni svojo dolžnost v polni meri. Stopite do vsakega volivca in ga poučite, da pravilno voli. Vsa navodila dobite v volivni pisarni, Kolodvorska ulica 8.

○ Orlovski odsek Krakovo-Trnovo nanašja, da se vrši redni letni (septemberski) občni zbor v petek, dne 17. t. m., ob 20. uri v dvorani Koližejska ulica št. 1. Udeležba za redne člane obvezna. Starešine vabljeni. Bog živil — Odbor.

○ Hodnik v Gradšču od Kavčičeve hiše pa do Hilerjeve ulice so v zadnjem času popravili. Netlakovan pa je ostal še hodnik ob

Univ. prof. dr. Rado Kušej:

Izenačenje zakonskih prav v kraljevini.

Referat na drugem kongresu pravnikov v Ljubljani dne 9. septembra 1926.

(Dalje.)

Privilegij muslimanov.

To določilo nikakor ne pomeni, da so glede muslimanov šeriatski predpisi o zakonu in dedovanju nespremenljivi, ampak znači samo, da ostane institut šeriatskih sodnikov i nadalje ohranjen. Šeriatski sodniki so izrecno proglašeni kot državni sodniki. Kot državni sodniki poslujejo po predpisih šeriata samo v toliko, kolikor so ti predpisi izrecno od države za muslimane kot obvezni recipirani in po ustavi in drugih zakonih nespremenjeni. Država sme dati veljavnosti šeriatskih predpisov širši ali ožji okvir, le popolnoma odpraviti jih ne bo smela. Načelom ustave se mora prilagoditi tudi šeriat. Po mojem naziranju je nedvomno, da bi se z državnim zakonom smelo odpraviti pri muslimanih tudi mnogoženstvo. Samo ob sebi razumljivo pa je, da bi morali upoštevati predpise grajanskega prava o zakonski sposobnosti in o razlogih za razvezo zakona tudi muslimani, tako da bi pri njih veljavni svobodni repudium odpadel, skratka, njih privilegij bi obstojal zgolj v tem, da bi se njih zakoni sklepali in razvezavali pred šeriatskim sodnikom

ob upoštevanju civilnega zakonskega prava in subsidiarno šeriatu.

To je edina razlika, ki je po ustavi in po zakonu o zaščiti manjšin med državljani kraljevine SHS dopustna. Med pripadniki drugih konfesij je vsako diferenciranje v državljanskopravnem oziru izključeno.

Naglasil sem že, da more šeriatsko pravo veljati samo v onem obsegu, kakor ga država prizna. Iz tega sledi, da obstoj enotnega grajanskega zakonskega prava ne more biti v opreki s šeriatom. To izhaja tudi iz pravnega položaja muslimanske verske zajednice v prečanskih pokrajinah, kjer se morajo tudi muslimani, ako se ženijo, držati predpisov civilnega zakonskega prava.

Znano je dalje, da se sode in evangeličani ustvaritvi takega prava iz verskih ozirov ne protivijo in ga, kjer obstoji, brez ugovora upoštevajo.

Stališča pravoslavne in katoliške cerkve napram civilnemu zakonskemu pravu.

V tem oziru je sledeče pripomniti: Po pravoslavni načeli spada zakon tudi v pristojnost državne zakonodaje. Tako piše Milaš, doslej največja avtoriteta pri pravoslavni južnih Slovanih, v § 205. svoje knjige »Crkveno pravo«, da država odloča v vseh zadevah, ki se tičejo grajanske in posebno imovinske strani ženitnih pogodb, dalje da sodi cerkev o veljavnosti ali neveljavnosti zakona kot zakramenta, dočim razsoja o njegovem obstoju s pogodbenega stališča držav-

na oblast, končno da se imata glede dispenz država in cerkev sporazumeti, da pa veljajo v tem oziru odredbe ene strani tudi za drugo stran za obvezne. V § 186. in 205. na koncu pa pravi isti avtor z ozirom na civilni zakon, da pravoslavna cerkev samo civilno sklenjenemu zakonu ne pripisuje cerkvenopravne važnosti, kar je po eni strani samo po sebi razumljivo, na drugi strani pa za državo, ki ne operira z verskimi pojmi, brez pomena. Država stori s svojega stališča dovolj, da vernikom ne brani, da izpolnijo tudi vse pogoje za cerkveno veljavnost sklenjenega zakona. Pravoslavna cerkev se je dejanski, kakor pričajo Romunija, Ogrska in naša Vojvodina, uživala tudi v sistem obligatornega civilnega zakona.

Stališče katoliške cerkve napram grajanskemu zakonskemu pravu in civilnemu zakonu je načelno izraženo v can. 1016 njenega zakonika: Baptizatorum matrimonium regitur jure non solun divino, sed etiam canonico, salva competentia civilis potestatis. circa mere civiles eiusdem matrimonii effectus. Tudi katoliška cerkev si prisvaja jurisdikcijo v zakonskoprvnih zadevah samo na osnovi svojega nauka, da je vsak kristjanski zakon zakrament. Kolikor gre za zakone nekristjanov, je državna kompetenca s katoliškega stališča omejena samo po prirodnem pravu.

Katoliška cerkev pa se oficijelno v svojem zakoniku ne izraža o tem, kaj smatra kot mere civiles matrimonii effectus. Gotovo spada pod ta pojem tudi priznanje

grajanske veljavnosti konkretne ženitbe, odnosno to, kar označuje pravoslavna cerkev kot pogodbeno stran zakona. Iz tega vidika pa uredi vsaka država lahko ves kompleks zakonskoprvnih vprašanj po svoje, ne da bi mogla cerkev trditi, da posega s tem v njeno sfero. V istini priča can. 1080 l. I. C., da katoliška cerkev obstoj grajanskega zakonskega prava naravnost predpostavlja, kajti omenjeni kanon določa, da velja cognatio samo tam, kjer je ta zapreka v grajanskem pravu uzakonjena. Enako določilo se nahaja v c. 1059. Civilnopravna kakovost zadržka je odločilna tudi za njegovo cerkvenopravno kvalifikacijo (zabrana ali zapreka).

Tretji primer, da se sklicuje zakonik katoliške cerkve na civilne predpise, nudi canon 1067, § 2., ki poziva dušebrižnike, da skušajo odvrnati nupturiente od ženitbe, preden so dosegli starost, ki je v dotičnih krajih za sklep zakona potrebna.

Samo civilno sklenjen zakon je po sedanjem pravu v katoliški cerkvi veljaven edino le pod onimi okolnostmi, pod katerimi je obveznost cerkvene oblike zakonito ukinjena. Te okolnosti navaja c. 1098. Imenujemo jih navadno zasilne oblike sklepanja zakona.

Drugače katoliška cerkev vse oblike civilnega zakona obsoja, ker pomenijo negacijo njene zakonskoprvne jurisdikcije. Zato katolikom ne dovoljuje, da se poslužujejo pravice do fakultativnega civilnega zakona. Vendar pa sodobne države tudi tam, kjer je v veljavi obligatorni civilni zakon, ne ovirajo

Liningerjevi ter tudi ob Mundovi hiši, zakaj tiste bradavice ob tej hiši nikakor niso na svojem mestu, ker je tod jako živahen osebni promet. Želimo, da se še ta košček hodnika popravi, kar bi vsekako v lepšavo našega mesta služilo.

○ Baraka namesto velikega modernega poslopja. Ne vem, kam so mislili odločilni činitelji, ko so gradili za ljubljansko carinsko pošto boro barako. Ljubljana je obmejno mesto, ki ima živahne trgovske stike z Avstrijo, Češkoslovaško pa tudi več ali manj z drugimi deželami, vsled česar prihaja na ljubljansko carinsko pošto izredno veliko paketov. Na mestu sedanje državne barake bi se moralo dvigati ponosno poslopje, v katerem bi imelo dovolj prostora uradništvo in paketi. Kako so ga s to barako polomili, se vidi iz dejstva, da ni v njej več prostora za vse pakete pošiljke, ki prihajajo v Ljubljano iz inozemstva ter jih morajo voziti na pošto ravnateljstvo, preden se prične cariniti. Da je s tem v zvezi dosti nepotrebnega dela, pa še zastonj v poštnem prometu, je povsem jasno. Koliko škode imajo od carinske barake že samo ljubljanski trgovci! Mestu samemu je pa tudi vse prej kakor pa v ponos.

○ Malomarnost. Na vojašnici vojvode Mišiča so strešni žlebovi nekaj že odpadli, nekaj jih je tako preluknjanih, da že davno več ne ustrezajo svoji nameni. Letos smo imeli več ko preveč dežja in si lahko mislimo, koliko je omet in zidovje vsled pomanjkanja dobrih žlebov trpelo. Da so se še ob pravem času popravili žlebovi, bi bilo zidovje in omet ostalo v dobrem stanju. Danes se bode poleg kleparskih del pridružil še zidarsko delo, kar bo vsekako znatno povečalo izdatke. V oficirskem domu, ki stoji na dvorišču rečnega poslopja, je pa počila že pred letom dni vodovodna cev, vsled česar se čvrsto namaka stena in stoji luža na hodniku. Zeleti je, da se stvar čimprej in temeljito popravi, da poslopje ne bo trpelo prevelike škode.

○ Izguba ali tatvina legitimacije. Podpreglednik finančne kontrole v Ljubljani Ferdo Božič je izgubil, ali pa mu je bila ukradena listnica z uradno legitimacijo, izdano od finančne kontrole v Ljubljani št. 726 in pa legitimacijo za polovično vožnjo po železnici, izdano od ljubljanske direkcije z dne 11. maja 1925, št. 165.847.

○ Ponesrečen klepar. Pri kritju novozgrajene drvarnice na Janševi cesti št. 5 v šiški je padel s strehe kleparski pomočnik Josip Zajc. Dasi je streha komaj dobre tri metre visoka, je padel Zajc tako nerodno, da se je potolkel po glavi in si je zlomil desno roko. Prepeljali so ga z rešilnim vozom v bolnišnico.

○ Ni se mu izplačalo. Predsnočjem je bilo vloženo med 8. in 9. uro v stanovanje Uršule Peklarjeve v Komenskemu ulici št. 5. Tat je prebrskal po stanovanju, toda odnesel je samo škaflijo vžgalic. Lopov je iskal brčkone denar ali dragocenosti, katerih pa k sreči ni dobil.

○ Gostilna »Fajmošter«, Sv. Petra nasip št. 5, priporoča: Sla d a k m o š t po 12 Din, Dalmatinca (otok Vis) po 11 Din, Otelo (za slabokrvne) po 11 Din, Stajerec po 12 Din, Cvček po 14 Din, Bizeljec po 14 Din, Burgundec po 15 Din, Pekerčan po 20 Din.

○ Policijske vesti. Policija je aretirala včeraj neko Marijo Štrkljevo, ki je sumljiva, da je ukradla srednjevelik pločevinast vrč za mleko. — Vloženih pa je bilo čez 20 različnih ovadb, in sicer glede vloma v kuhinjo Urše Peklarjeve, dalje glede pocestnih prete-pov in nočnih izgrediv, radi motenja nočnega miru, 6 ovadb radi kršenja predpisov glede pasjega kontumaca in pa 7 ovadb radi prestopka cestnopolicijskega reda.

Darujte za Ljudski sklad SLS!

strank, da zadostijo pri sklepanju zakonov tudi cerkvenim predpisom. Tako je nasprotstvo civilne zakonodaje napram cerkveni dejansko znatno omiljeno. Zato je katoliška cerkev napram civilnemu zakonu končno zavzela stališče, da naj njeni člani dotične predpise z ozirom na grajske posledice zakona upoštevajo, da pa naj skrbijo za to, da se pred sklepom odstranijo vse zapreke cerkvenega prava ter se vsaj naknadno sklene zakon tudi cerkveno.

Tako smo ugotovili, da niti ena cerkev ali verska družba ne odreja državi jurisdikcije v zakonskih zadevah in da računa celo katoliška cerkev z obstojem grajskega zakonskega prava in v več primerih njegova določila tudi zase usvaja.

Šopek za spominsko ploščo Ivana Sterleta.

Plošča je vzidana. Še gredico rdečega planinskega cvetja pod njo, krog nje venec zelenega bršljana, v gredico vazo s planinkami. Kakor majhen, premajhen vrtiček, ki ga je pričarala gorka ljubezen in se mrzle, neme sive skale. In še venec spleten iz belih planink in nežne ljubezni je položila ljubeča sestra na ta prvi grob ljubljene brata.

Kočna se je zavila v temen pajčolan, čez Kalško dorso so priplavale sivkastočrne ten-

Maribor

○ Občni zbor Orlice se vrši v petek ob polsedmi uri zvečer v ulovadnici dekliške šole, vhod iz Razlagove ulice. Vabimo, da se tega občnega zbora udeležijo vse članice, poleg tega pa tudi tiste, ki bi pristopile, ter vse, katerim je za razvoj naše orliške organizacije.

○ Združenje rez. častnikov, pododbor v Mariboru je praznovalo včeraj svojo krstno slavo na trgu Svobode obenem s spominom preboja solunske fronte. Proslave se je udeležilo vojaštvo s svojim ofic. zborom, veliki župan z uradništvom, oba okrajna glavarja, zastopniki mesta, sodnije, ravnatelj šol. V srednjih šolah so odredili ob 11. uri prosto, da se je proslave udeležila tudi mladina. Po molitvah, ki sta jih opravila za pravoslavne prota Trbojevič in za katolike kurat Zavadlal, je nagovoril množico ljudi, ki se je med tem nabrala, polkovnik Lurkovič, ki je razložil v daljšem nagovoru pomen proslave. Ob sklepu so navzoči zaklicali slava junakom in živijo kralju ter domovini, na kar je godba zaigrala vse tri himne, s čemur je bila proslava končana.

○ Mariborska posebnost je gotovo ustvarjanje nove narodnosti. Do zdaj namreč še nismo slišali, da bi kdo na Hrvaškem ali Srbskem vpisal kot svojo narodnost — jugoslovenstvo, kar se je zdaj v Mariboru zgodilo pri nekaterih profesorjih in nekaterih dijakih, ki so se vpisali kot »Jugoslovenci«.

○ Za Maribor žalostna obletnica. V sredo je poteklo 23 let, ko je doživel Maribor največjo povodenj in je ob tej priliki porušila Drava most pri Marenbergu, deli mosta so priplavali v Maribor in odnesli brv preko Drave. Z brvi je padel v Dravo en stražnik in 1 fantek. Stražnik je utonil, dečko pa se je rešil na dravski otok pri št. Petru.

○ Vojni razpored. Vojni razpored za vojaške obvezance, pristojne v Maribor, se bo vršil v nedeljo pri lepem vremenu na vežbališču na Teznu od 7. ure zjutraj naprej. V slučaju slabega vremena je pristala vojaška oblast na to, da se bo vršil razpored v treh telovadnicah v mestu in sicer v Mišičevi ulici, v realni in v Čafovi ulici po 10 in 10 letnikov v vsaki telovadnici.

○ Prosta stanovanja. Stanovanjsko sodišče bo dodelilo sledeča stanovanja: 1. Frankopanova ulica št. 10, pritličje, 1 soba, kuhinja in pritlikline od stranke Gustav Jamnik. 2. Stritarjeva ulica št. 18, pritličje, 1 soba, kuhinja in pritlikline od stranke Alojzij Božič. 3. Pobrežka cesta št. 4, na dvorišču, 1 soba, kuhinja in pritlikline od stranke Franjo Kristl. 4. Koroška cesta št. 18, na dvorišču, 1 soba s premakljivim štedilnikom od stranke Ivane Gal. 5. Židovska ulica št. 12, na dvorišču, 1 soba s štedilnikom od stranke Ivan Lešnik. 6. Vetrinjska ulica št. 12 na dvorišču, 1 soba s štedilnikom od stranke Mihael Startilka. 7. Krčevina, Aleksandrova c. št. 203, 1 soba s premakljivim štedilnikom, last prejšnje stranke Fliger oziroma Župevc. Tozadevne prošnje je vložiti najkasneje do četrta, dne 16. t. m.

○ Krošnjariji - Dalmatinci. Nekaj tednov ni bilo videti v Mariboru nobenega krošnjarja Dalmatinca, ker jim je bilo krošnjarijenje prepovedano. Po zopetnih in zopetnih intervencijah na velikem županstvu se je dovolilo krošnjariji po mestu 7 Dalmatincem, ki že bivajo veliko let v Mariboru in so že takorekoč semkaj pristojni. V obmejnih krajih in sploh na levem bregu Drave je krošnjarijenje prepovedano, pač pa je dovoljeno na desnem dravskem bregu.

○ Ubegli vol. Posestnik Ivan Sivec iz Selnice ob Dravi je prignal dne 14. t. m. na mariborski sejem 2 vola. Ko se je mudil v pisarni pri živilozdravniku, se je en vol nenadoma utrgal ter zdivjal po sejmišču. Posestnik ga je iskal potem po celim mestu, toda brez uspeha. Žival se je najbrže pridružila ka-

čice ter pokrile njen greben, iz globine je zavrel mir tako tih in samotni, da bi se čul glas iz večnosti.

Duhovnik je vzel velico rododendrona in pokropil gredico z blagoslovljeno vodo, poskropili sta jo žalujoči sestrici s tihimi solzami, poskropila prijateljska srca z zvesto ljubeznijo.

Tedaj je spregovoril Ivo: Ni težko pokopati življenje. Veliko življenj je položeno v grob, a ni za njimi ne gorke besede, ne bridke solze. Težko, neizmerno težko je pokopati živo ljubezen — nežno ljubezen predobre mamice, udano ljubezen ljubečih sestic, hudo je pokopati močno ljubezen do mladostnih nad in življenjskih načrtov. Verjemite, mamica in sestri in prijatelji, vse to je najtežje.

Toda... ostali smo tukaj, ker tako nam je velel ukaz. Tako se je glasil napis junakom, ki so padli pri Termopilah. Ostal sem tu, ker tako mi je velel ukaz Previdnosti, proti kateri je človeški razum kakor kresničnica proti božjemu solncu. Klonite pred Njo glave in kolena, zakaj Modrost je in Dobrota, čeprav je mnogokrat nepojmljiva in trda.

Vi pa, ki boste hodili tod mimo v vrisku in smehu in v radosti planinski, postojte in utihnite za hip: za dušo pokojnega Ivana — oče naš...

Storili bomo tako, dragi Ivo

ki večji čredi živine ter so jo odgnali s sejmišča.

○ Kostanarji, ki hočejo peči kostanje v območju mesta mariborskega, se vabijo, da predložijo kolkovane prošnje najkasneje do 18. t. m. mestnemu tržnemu nadzorstvu. Na poznejše prošnje se ne bo oziralo.

○ Nezgoda vsled nepazljivosti. V torek popoldan se je dogodila na Aleksandrovi cesti nezgoda, ki bi imela lahko težje posledice. Neki H. Franc je vozil s tovornim vozom po levi strani tako neprevidno, da je zadel z diro v konje posestnika C. Žival se je vsled nenadnega sunka prestrašila ter zdivjala po cesti. K sreči se je koleselj takoj prevrnil, kar je zbesnelega konja ustavilo. Ljudje, ki so bili na koleseljnju so razen obilega strahu dobili le neznatne praske. Neprevidnega voznika bo policija kaznovala.

○ V porotni dvorani je kradel. Med porotno razpravo pretekli torek je neznan uzmovič odnesel nekemu gospodu med razpravo klobuk in dežnik.

○ Razsvetljava javnih stranišč. Pritožbe čez mariborska javna stranišča so na dnevnem redu. Če se že ne morejo postaviti nova in bolj higijska, pa naj se drže stara v večji čistoti. V vse te lokale je sicer napeljana elektrika, toda le malokatero je razsvetljeno. Žarnica nekaj časa gori, potem se pokvari, ali jo pa kdo ukrade, samo nova se potem ne namesti.

Celje

BISTVENI DODATEK K SVOJEČASNI
»UVERTURI K DANAŠNJI OBČINSKI SEJI.«

»Rekli ste, g. podžupan, da so bili za Vaš strankni sklep merodajni finančni vplivi. Se li niste mogli tem vplivom na nikak način ubraniti?«

»Ni bilo mogoče! Boj med nami je trajal celo popoldne.«

»Med vami?«

»Da! Iz Ljubljane sta prišla dva naša strankina funkcionarja, s katerima smo celo popoldne konferirali in ki sta nam predložila naše strankino materialno stanje. Vključ prigorvarjanju od strani teh dveh funkcionarjev smo skušali Celjani dobiti drugo pot rešitve, a ni šlo.«

»Kaj ni vodstvo vaše stranke nikdar prej skušalo vplivati na taktično in politično postopanje vaše stranke v občinskem svetu?«

»Da! Ali znali smo se ubraniti.«

»Zakaj prej in zakaj ne tudi sedaj?«

»Ker nismo dovolj poznali svojega položaja, v katerem se nahajamo.«

»Kaj se to pravi?«

»Odkrito rečeno, naša stranka dolguje za tiskanje našega glasila še precejšen znesek in to sedaj demokrati izrabljajo.«

»Koliko pa dolguje vaša stranka demokratom?«

»Nekaj nad 37.000 Din. In ako se hočete prepričati, pojdite z menoj in Vam takoj pokažem tozadevne račune.«

»Vam verujem, g. podžupan. Ne razumem pa, zakaj ste se udali, ko sami pravite, da ste se prej upirali diktatu od strani vaših strankinih funkcionarjev v Ljubljani.«

»Tudi sedaj smo se skušali upreti. A ni šlo! Še celo na končni skupni seji z demokrati smo se Celjani skušali izviti, a ni bilo več mogoče.«

»Na kateri seji?«

»Na seji v klubovi sobi hotela Evrope.«

»In zakaj ni bilo več mogoče?«

»Ker je nastalo vprašanje: ali plačati ali se pa udati!«

»In katero pot ste ubrali?«

»Drugot!«

»Torej ste se prodali!«

Dobeseden odgovor na to vprašanje podam v sodni dvorani, ako me bo blagovolil tožiti dejanski pisec tozadevnih »Jutrovič« »vzgojloslovnih« člankov. Tam bom tudi razkril druge »intervjuve«, posebno pa tudi ozadje »Jutrovega« nesramnega članka o nekem »saltomortale«.

Gospodje, tožite!

Dr. Josip Godnič.

○ Spremembe v celjskem kapucinskem samostanu. Preč. o. eksprovincijal Donat Zupančič je postal vikar; semkaj sta prestavljena o. Leopold Grbavac iz Studencev pri Mariboru in o. Dionizij Pristovnik iz Ptuja. Od tu pa je premeščen o. Hugolin Prah v Škofjo Loko.

Trbovlje

☆ Kdo bo smagal? Na nedeljski orlovski prireditvi se bodo kosali v štafetnem teku Orličani in mladci (višji naraščaj). Na vseh prireditvah je bila to ena izmed najbolj privlačnih točk, ki je gledalce popolnoma prevzela. Zato ne zamudi tega veselja in pridi v nedeljo popoldne ob pol 4 na orlovsko prireditve. Prireditve se vrši ob vsakem vremenu. V slabem vremenu se vrši v dvorani. Ali prideš? Če se še sedaj nisi odločil, se boš gotovo, ko boš čital še druge posebnosti, ki bodo na tej orlovski prireditvi in jih bomo še do nedelje v »Slovenec« objavili.

Laško

Zadeva našega živilozdravnika. »Jutro« z dne 14. t. m. hinavsko vprašuje merodajne kroge, kaj je z živilozdravnikom v Laškem. G. dopisnik »Jutra«, ali sam res ni znan, kdo je kriv, da je bil dr. Jerina premeščen in da sedaj nimamo živilozdravnika v Laškem? Veliko je storil g. dr. Jerina v prid kmetakemu stanu v laškem okraju, pridobil kmete za cepljenje proti svinjski rdečici, kar ni norenilo nobenemu lid. Ker ste vi g. dr.

Vonjavi svilnati lasje

otroški, katere tako radi božamo in poljubljamo. Ohranite svojemu ljubljencu te svilnate lase kar moči dolgo! Umivajte jih s popolnoma neškodljivim sredstvom!

Brez sledu škodljivih ali jedkih primesi očisti Elida-Shampoo lahko pa temeljito lase in kožo na glavi z nežnim posebnim milom. Daje bujne, močne pene, ki z milijoni mehurcev zagrnejo vse nezaželjene.

Elida-Shampoo podeli lasem krasen medel lesk in ohranjuje čarobne prirodne kodre.

Uporabljajte vsled tega vedno sofe prave

ELIDA

S H A M P O O

Jugoslav. d. d. Georg Schicht, Osijek. Oddetek »ELIDA«.
Pojdite vi brezplačno originalni zavojček Elida-Shampoo
Ime:
Naslov:

Prosim, da vtaknete ta odrezek v kuvert, katere naslovite kot tiskovino.

vse to uvideli, s kakšnim uspehom dela dr. Jerina v prid kmetu, ste iz same ljubezni do kmeta delali z vso silo na to, da je moral dr. Jerina odpotovati, ker drugače bi kmet postal v nekaterih ozirih res samostojen. Vemo tudi to, da je tajništvo SKS v Ljubljani vprašalo nekaj ljudi v Trbovljah in Hrastniku, katere ima zabeležene kot svoje zaupnike(?), ali naj dr. Jerina ostane v Laškem, ker SKS volivci iz Sv. Lenarta, Sv. Ruperta in Jurklostra tako zahtevajo. Ti pa so, preden so odgovorili tajništvu SKS v Ljubljani, šli vprašat dopisnika »Jutra« v Laškem, kaj bi odgovorili. Na račun SKS so se seveda potem laški demokrati v pest smejali. Ne razumemo pa tajništva SKS, da ne uvidi, kje ima svoje volivce, ali v Trbovljah in v Laškem, ali tam, kjer so zahtevali, da naj dr. Jerina ostane na mestu?

Zagorje ob Savi

Vse se je oddahnilo ob sporočilu, da je spor med državo in TPD rešen in da bodo premore zopet redno izvažali. Pri nas so sicer v rudnikih ves čas delali normalno, a premore je ves ostajal, tako da bi bila kmalu vsa dolina zasuta z njim. Vsak dan smo čakali, da bo sploh delo ustavljeno, kar nam je delalo težke skrbi.

Do 130 učencev more še brez škode sprejeti toplaška šola. Če iz nižjih razredov zagorske šole odide na toplaško šolo po 10 učencev, pa v Zagorju ne bo treba paralelek; 5 par. razredov bo brez škode odpadlo. Osmi razreda obeh šol imata pa itak samo 26 učencev (11+15), kar je komaj za 1 razred. Naj se merodajni močno malo pobrigajo za te razmere, saj gre za prihranitev težkih tisočakov.

Slovenska krajina

Nova klavnicna. V preteklem tednu je bila dogotovljena nova klavnicna gostilničarja Samu Bauerja v Crensovecih. V nedeljo je klavnicno pregledala državna komisija iz D. Lendave in ker klavnicna odgovarja vsem zahtevam, je dala dovoljenje za otvoritev. Klavnicno je postavil Ivan Kohek iz D. Bistrice. Delo je tako lepo dovršil, da je dobil od komisije pohvalo. Klavnicno se bosta posluževala Oskar Weiss in Jožef Bendekovič, živilska trgovca, ki sta v zvezi z Jožefom Benko v Murski Soboti.

Is »Naših novic«. »Mi hočemo začeti novo pot... Ta pot pa ne pelje v Slovenijo, ne pelje v... sam. demokratični tabor... ta pot pelje preko Hrvaškega...« — »Jutrovič« poročevalci iz Murske Sobotne bodo seveda še nadalje trobili v svet, da je hrvaška propaganda v Prekmurju le naša izmišljotina.

Dopisi

Nova cerkev na Glazuti. Ako greš iz Ribnice skozi Dolenjo vas, Rakitnico in Grčarico ter dalje skozi gondoze kneza Auersperga, prideš do prijetne dolinice, kjer stoji parna žaga istega kneza. Te je Glazuta. Ime pride od tod, ker so v prejšnjih časih tukaj vtilivali steklo, bila je tukaj tovarna ali li-varna za steklo — glazuta. Sedaj tukaj ne vtiljajo več stekla, ampak knez Auersperg ima tukaj veliko parno žago, hišo za gozdarja in lovec ter stanovanja za delavske družine, a ime glazuta je še ostalo. Tukaj prebiva okrog 100 oseb. Do farne cerkve v Grčarici imajo dobri dve uri hoda. So-progi grofa Auersperga je bilo težko, da je tukaj toliko ljudi brez maše, brez šole in brez vsakega pouka. Pobožna gospa je začela v svojem stanovanju zbirati otroke, jih poučevati v branju in pisanju ter se dogovorila z domačim župnikom, da ho-di poučevati verouk. Končno je poskrbela tudi za cerkev; s svojim soprogom je napravila primeren na-rt, ga predložila v potrdilo škofiji in knezu, ki je nato dal za nameravano cerkev prostor in les. Sedaj so krepko prišli za delo. Izkopali so temelj in spravili skupaj kamenje in les, nato pa začeli zidati. Pridno in požrtvovalno so delali pod grofo-sim vodstvom delavci, jovc in yodja parne žage.

Gospodarstvo

Električna industrija v Sloveniji

Elektricitetna industrija je v primeri z drugimi industrijami še mlada: njen obseg se je povečeval z rastočo uporabo elektrike v gospodarstvu. Isto je slučaj tudi v Sloveniji, ko smo dobili to panogo šele v medvojnih in po-vojnih letih.

Poraba elektrike v Sloveniji stalno narašča, saj elektrifikacija primeroma dobro napreduje, čeprav je železi še hitrejšega razvoja. Poleg tega pa imamo še veliko načrtov, ki bi lahko postavili Slovenijo na visoko stopnjo v elektricitetnem gospodarstvu. Saj že zdaj lahko računamo, da znaša oddaja električnega toka približno 150 milijonov kilovatnih ur na leto, od česar odpade samo na Falo (lani) 139 milijonov kilovatnih ur. Izmed vseh pokrajin države ima Slovenija relativno in absolutno najbolj elektrificirano gospodarstvo.

V zvezi z naraščanjem elektrifikacije je tudi razvoj elektricitetne industrije v Sloveniji.

Imamo sicer veliko trdk, ki se pa bavi-jo večinoma samo s prodajo importiranega blaga. Trdk z industrijskim značajem imamo samo in sicer: Tvornica elektrod na Dobravi, »Vollac« v Mariboru, »Transformator« in »Zmaj« v Ljubljani.

V naslednjem podajamo par podatkov o teh tvornicah.

Tvornica elektrod na Dobravi je last Kranjske industrijske družbe, ki jo je ustanovila leta 1918. Tvornica lahko izdelava 7.500 ton letno (svetovna kapaciteta vseh 14 tvornic elektrod na svetu znaša 120.000 ton; svetovna poraba 70.000 ton). Tvornica je do lani izrabljala svojo kapaciteto in je delala 25 odstotkov za domači trg, 75 odstotkov pa za izvoz v razne evropske države. Lani pa je francoska in italijanska konkurenca radi padanja njih valute izpodrinila naše iz važnega švicarskega trga. Zato je bila tvornica prisiljena reducirati okoli 70 (od 350) delavcev ter znaša sedanja produkcija ca 4.500 ton letno.

»Zmaj« d. o. z., tvornica za galvanične elemente, baterije itd. (nekdanja »Hydrac«) v Ljubljani na Miklošičevi cesti spada v koncern Zadružne gospodarske banke. Tvornica zaposluje okoli 50 delavcev oz. delavk in je popolnoma zmogljiva konkurenca z istimi produkti ne samo zagrebških tvornic, ampak tudi inozemstva. Tvornica dela v prvi vrsti za državne dobave (pošta, vojska itd.). Kakor tvornico na Dobravi jo vodijo dobri strokovnjaki.

»Vollac« d. d. v Mariboru. Ustanovljena je bila leta 1921. Sedanja njena delniška glavnica znaša 1.500.000 Din. Tvornica izdeluje najrazličnejše žarnice in dela v prvi vrsti za izvoz. Konsum doma ovira visoka trošarina, ki presega pri gotovih vrstah žarnic prodajno ceno tvornice do 100 odstotkov. Produkti tvornice so se zadnje čase izdatno izboljšali v kvaliteti. V tvornici je zaposlenih okoli 70 delavcev.

Transformator v Ljubljani. Dunajska cesta, datira iz leta 1921 in spada v koncern Ljubljanske kreditne banke. Podjetje izdeluje pod vodstvom svetovnoznanega strokovnjaka vseučiliškega profesorja dr. Milana Vidmarja transformatorje itd. ter zaposluje okoli 100 delavcev.

Iz teh podatkov je razvidno, da se nahaja naša elektricitetna industrija v razvoju. Razvoj industrije je sicer zadnje dve leti v Sloveniji zelo zastal, toda pričakovati je zopet nadaljnje razvoja, kar pa je v veliki meri odvisno

od carinske ter od splošne gospodarske politike države, ki pa ne obeta prav nič posebnega.

IV. gospodarski kongres v Beogradu.

V nedeljo se je delo IV. gospodarskega kongresa nadaljevalo. Referent novosadske zbornice g. G. Popović se je bavil z vprašanjem regulacije naših rek in varnostnih odredb proti poplavam. Načelnik generalne direkcije vod g. Milosavljević je z ozirom na ta referat poudarjal potrebo melioracijskega posojila v višini 2 do 2 in pol milijarde dinarjev. Dosedaj je bilo melioriziranih 20.400 ha; potrebno pa je še meliorizirati najmanj 1.800.000 hektarov. Po izvršenih melioracijah bi se na melioriziranem ozemlju zvišala agrarna produkcija za 115.000 vagonov. Sledi referat sekretarja zagrebške zbornice g. dr. A. Cuvaja o važnosti naših rek z ozirom na promet. Promet na naših rekah se je od l. 1923 do 1925 dvignil od 2,8 na 3 milij. ton letno. Rečno plovstvo je posebno važno za transport žita, moke, koruze, rud, lesa in premoga. Opozarja na najvažnejša regulacijska dela na Savi, Neretvi itd. Glavna vodna pot Zagreb—Belgrad mora postati baza našega rečnega plovstva. Mreža naših plovnihih rek ima dolžino 1900 km. Savo se mora regulirati od Krškega. Za regulacijska dela bi bila potrebna vsota 1 milijard dinarjev. Tajnik centrale industrijskih korporacij g. dr. St. Gregorić referira o državnem računovodstvu v zvezi z državnimi nabavami. V tekočem proračunu so predvideni izdatki za nabavke in investicije v znesku 4 milijard dinarjev. Zato je potrebno, da se državne nabave in oddaja del vrši čim racionalnejše. Posebno je pri nabavah treba upoštevati našo domačo industrijo, obrt in trgovino. Radi malenkostnih diferenc v ceni se ne sme naročiti oddajati v inozemstvo. O vprašanju povišanja železniških tarifov je referiral g. Lujanović, član belgrajske trgovske zbornice. Predsednik kongresa g. Radolović odločno protestira proti izmenjavi tarifa v početku izvozne sezone. V istem smislu protestira v imenu zveze vodinskih mlinov dr. S. Predić. Konečno se je izvolil odbor za resolucije.

V popoldanskem zasedanju so bili prečtani referati posameznih sekcij za cenitev izvoza v novi kampanji od 1. sept. 1926—1. sept. 1927. Po tej cenitvi se bo v novi kampanji izvozilo za 2 milijarde dinarjev žita, za 290 milij. dinarjev sadja, za 1 milijardo 889 milijonov dinarjev živine in živinskih proizvodov, za 1.400 milijonov dinarjev lesa in lesnih izdelkov, za 701 milij. dinarjev industrijskih in obrtnih proizvodov in za 646 milijonov dinarjev drugih važnih izvoznih artiklov. Celokupen izvoz najvažnejših proizvodov naše države se torej ceni na 6 milijard 927 milijonov dinarjev. K temu je treba dodati še 17 odstotkov za izvoz ostalih proizvodov, ki se izvažajo v manjših množinah, tako da se lahko ceni naš izvoz v tekoči sezoni na 8 milijard 200 milijonov dinarjev. Po končanih referatih so se prečitale resolucije, katere pri- našamo v naslednji številki.

Enodnevni tečaji o brezalkoholnem gospodinjstvu

ki jih je priredila »Brezalkoholna Produkcija« o priliki razstave »Ljubljana v jeseni«, in sicer dne 6., 7. in 9. septembra t. l., so bili izredno dobro obiskani. Število udeležencev za vsak tečaj je bilo določeno na 25, vendar je vsakokrat preseglo čez 30 udeležencev oz. udeleženk, ki so z zanimanjem

sledili izvajanjem voditeljice tečaja gospodične V. Benigerjeve in g. Lindiča. Kolikor je čas dopuščal, se je obravnavalo teoretično in praktično: vkuhanje sočivja, jagodičevja, sadja; sušenje; pridelovanje brezalkoholnih sadnih in grozdnihih sokov ter so se podale tudi nekatere smernice za bodoče delo. Pokazalo se je, da zanimanje za brezalkoholno uporabo grozdja in sadja v zadnjem času silno hitro narašča, kar moramo z veseljem ugotoviti in to akcijo najtopleje priporočati.

Ker prihajajo od raznih strani prošnje za prirejanje takih tečajev tudi po krajih izven Ljubljane, namerava »Brezalkoholna Produkcija« prirediti take tečaje v Celju, Novem mestu, v Krškem, Ptuj, pa tudi v drugih večjih sadjarskih in vinarskih centrih. Tečaji se bodo vršili le, ako se prijavi vsaj 25 udeležencev za vsak tečaj. Zato naj se blagovoljlo interesi za take tečaje čimprej prijavijo in navesti, katerega tečaja se žele udeležiti.

Srednja vinarska in sadjarska šola v Mariboru priredi na lastno inijetivno poleg tečaja o konzerviranju sočivja in sadja poseben tečaj za pripravljanje brezalkoholnih sadnih in grozdnihih sokov dne 28. t. m. Interesenti za ta tečaj naj se čimprej prijavijo pri zgoraj omenjenem zavodu.

V Celju se bo vršil tak tečaj dne 28. t. m., prijave sprejema »Brezalkoholna Produkcija« v Ljubljani.

V Ptuj se bo vršil tečaj, ako se prijavi zadostno število udeležencev, o priliki okrajne sadne razstave v dne 2. do 5. oktobra t. l. Priglasenci, ki naj se prijavi »Brezalkoholna Produkcija«, dobe podrobna pojasnila z okrožnico.

Za Novo mesto in Krško čas še ni določen. Vsekakor se bodo vršili tečaji tudi v teh krajih predvidoma koncem septembra ali začetkom oktobra.

Vsi kraji, ki žele imeti o tem predmetu predavanja s praktičnimi predvajanj, naj se nemudoma odločijo in naj svoje želje in predloge sporoče »Brezalkoholna Produkcija« v Ljubljani, Poljanski nasip 10, da more ta vse pravočasno pripraviti.

Ljubljansko sejmsko poročilo. Na včerajšnji živinski sejem je bilo prignanih 138 konj, 6 žrebet, 57 volov, 57 krav, 17 telet in 92 prešičev za rejo. Prodanih je bilo 38 konj, 5 žrebet, 45 volov, 40 krav, 14 telet in 40 prešičev. Cene: konji po 500 do 600 Din, voli I. 7,50 Din, II. 7 Din, III. 6,50 Din (kg žive teže), krave debele 5—6 Din, krave klobasice 3—4 Din, teleta 9—10,50 Din, prešički za rejo po 500—600 Din par. Nekaj volov in krav je bilo nakupljeno za izvoz v Italijo in Avstrijo. Kupčija še nekaj živahna. Cene govedi so nekoliko padle (0,50 Din).

Važna izjava barona Rajačiča glede jadranske železnice. Baron Rajačič, ki je v imenu južnoameriških Hrvatov in Srbov, kakor tudi v imenu angleških finančnih skupine Armstrong & Co., stavi naši vladi ponudbo za gradnjo jadranske železnice Belgrad—Split, je prisel v Belgrad in obiskal prometnega ministra Jovanovića in predsednika vlade. Po konferenci v predsedništvu vlade je izjavil nekemu novinarju: »Ponovno vam zatrjujem, da bo progla Belgrad—Split sigurno zgrajena, kajti drugače ni rešitve za gospodarsko krizo. Potom prometnega ministra g. Jovanovića sem prišel v stik z odborom, ki študira ponudbo moje skupine. In zopet vam moram reči, da bo vse v redu poteklo.«

Izvoz preko Sušaka. Vseled novega pristaniškega tarifa je v kratkem pričakovati povečanje našega izvoza preko Sušaka in Bakra. Tudi luki sta šodj izenačeni z dalmatinskimi lukami. Tudi stroški za skladiščenje blaga v teh lukah so se znižali na minimum. Poleg tega pa so mezde pristaniških delavcev v Sušaku nižje kot na Reki. Po novem tarifu in tarifnih pogodbah z Italijo bo izvoznikom lesa iz Slovenije ugodnejše eksportirati les preko St. Petra in Sušaka.

Konferenca centrale industrijskih korporacij. Centrala industrijskih korporacij je v ponedeljek obdržala konferenco, na kateri se je razpravljalo vprašanje uredbe za izvajanje zakona o valorizaciji bilančne imovine. Na tej konferenci je bila tudi osnovana posebna gradbena sekcija, v katero bodo vstopili vsi gradbeni podjetniki, ki zaposlujejo več kot 20 delavcev.

Olajšave za uvoz strojev in strojnih delov. V »Službenih novinah« z dne 11. t. m. je objavljen razpis finančnega ministra glede postopanja carinarne in uporabi olajšav iz splošnih pripomb XV. dela uvozne carinske tarife. Te olajšave se nanašajo na uvoz strojev, strojnih delov, inštalacij za gradnjo rudarsko industrijskih podjetij in materiala za vagonne in ladje.

Naš trgovski promet z Avstrijo v prvi polovici l. 1926. Po avstrijski statistiki smo v prvi polovici l. 1926. izvozili v Avstrijo za 63,5 milijonov šilingov (lani 53,0), kar predstavlja 4,8% (lani 4,2%) celokupnega avstrijskega uvoza. Naš izvoz v Avstrijo

se torej ni zvišal samo po vrednosti, temveč tudi po odstotni udeležbi na avstrijskem uvozu. — Nasprotno pa je naš uvoz iz Avstrije padel po vrednosti od 82,5 milijonov šilingov v prvi polovici l. 1925. na 75,4 milijonov šilingov v prvi polovici tekočega leta po odstotni udeležbi na avstrijskem izvozu pa se je zvišal od 8,9% na 9,3% (to pa vsled padca celokupnega avstrijskega izvoza). Bilanca našega trgovskega prometa z Avstrijo se je torej znatno izboljšala. Razmerje med našim uvozom iz Avstrije in našim izvozom v Avstrijo je lani odgovarjalo relaciji 100:64,2, vsled manjšega uvoza in večjega izvoza pa se je ta relacija letos poboljšala na 100:82,5. Bilanca našega trgovskega prometa z Avstrijo se torej vedno bolj približuje ravnotežju, kajti pasivnost je padla od 29,5 milijonov šilingov v prvi polovici leta 1925. na 21,9 milijonov šilingov v prvi polovici 1926.

Izvozne carine na les v Avstrijo. S 1. oktobrom stopijo v veljavo izvozne carine na neobdelan les, jamski les, telegrafske drogove itd. Drva, pragi in impregnirani telegrafski drogi so prosti izvozne carine.

Večina delnic francoske velebanke Credit Lyonnais prehaja v nemške roke. V dobro poučenih pariških finančnih krogih se zatrjuje, da se nahaja večina delnic znane velebanke Credit Lyonnais baje že v rokah berlinske banke Mendelsohn & Co. Omenjena lyonska banka je že delj časa opazovala, da prehajajo njene delnice v nemške roke, zato je sklicala izredni občni zbor, na katerem naj bi se zvišala delniška glavnica za 10 milijonov frankov. Nove delnice naj bi v svrhu ohranitve francoskega značaja banke imele 10 kratno volilno pravico. Ta izredni občni zbor pa se je sedaj prelčil na nedoločen čas, ker se je batil, da se večina delnic že nahaja v nemških rokah.

Za zboljšanje češkoslovaško-ruskih trgovskih zvez se je v Pragi ustanovila delniška družba s kapitalom 3 milijonov Kč. Družba bo posredovala kupčije med češkoslovaško industrijo in ruskimi konsument in uvedla posebno informacijsko službo. Ustanovitelji te družbe so Češka Union banka, Češka eskomptna banka in banka Peček. V zadnjem času se opaža med evropskimi državami tekmovalnost za čim večji izvoz v Rusijo, samo mi se držimo rezervirano.

Borza

Dne 15. septembra 1926.

DENAR.

Zagreb. Berlin 13.44—13.47 (13.4428—13.4828), Italija 202.86—204.86 (201.40—202.60), London 274.19—274.99 (274.20—275.40), Newyork 56.2425—56.542 (56.29—56.59), Praga 167.28—168.08 (167.30—168.30), Dunaj 7.95—7.98 (7.97—8.01), Curih 10.9250—10.9550 (10.9225—10.9625).

Curih. Belgrad 9.145 (9.1425), Budimpešta 72.50 (72.50), Berlin 123.15 (123.225), Italija 18.662 (18.50), London 25.1125 (25.12), Newyork 517.125 (517.5), Praga 14.78 (14.70), Praga 15.325 (15.33), Dunaj 73 (73.0375), Bukarešt 2.6125 (2.60), Sofija 3.74 (3.75), Amsterdam 207.40 (207.50), Bruselj 14.175 (14.15).

Dunaj. Devize: Belgrad 12.5275—5675, Kodani 188.05—45, London 34.39—49, Milan 25.54—64, Newyork 707.95—710.45, Pariz 20.25—35, Varšava 78.25—75, Valute: dolarji 704.90, angleški funt 84.8150—8850, lira 25.46—62, dinar 12.44—55, češkoslovaška krona 20.98.

Praga. Devize: Lira 121.55, Zagreb 59.6250, Pariz 96.05, London 163.75, Newyork 33.70.

VREDNOSTNI PAPIRI.

Ljubljana. 7% invest. posoj. 76.50—78, vojna odškodnina 308 den, zastavni listi 20—22, kom. zadolžnice 20—22, Celjska 193—196, Ljublj. kreditna 165—170, Merkantilna 90—96, Prastrediona 865—868, Slavenska 50 den, Kred. zavod 165—175, Strojne 112—115, Vevče 108 den, Stavbna 55—65, Sešir 108—104, zaklj. 104.

Zagreb. 7% invest. posoj. 73—74, agrari 42—42.50, vojna odškodnina aranž. 304.50—307, kasa 304.50 den, sept. 305—307, Hrv. esk. 100.50—101, Kred. 101—102, Hipobanka 55—57, Jugobanka 92—93, Prastrediona 865—870, Ljublj. kreditna 165—170, Slavenska 50—51, Srpska 130 den, Eksploatacija 10 den, Sečerana 330—345, Nihag 11 den, Gutmann 20—240, Slavex 115 den, Slavonija 30—31, Trbovlje 340—350, Vevče 105—115.

Dunaj. Podon.-savska-jadran. 848.000, Živno 705.000, Alpine 352.000, Greinitz 107.000, Hrv. esk. 159.500, Leykam 138.000, Avstr. tvornice za dušik 242.000, Gutmann 385.000, Mundus 1.115.000, Slavex 110.000, Slavonija 36.000.

BLAGO.

Ljubljana. Les: Borovi hlodi, od 25 cm premer, naprej, 4 m dolž., fco.vag. namembna postaja, Gorenjsko 240 den., bukova drva, meterska, napol

Sven Elvestad:

Zelezni voz.

Roman.

...Vroč dan se je počasi bližal svojemu koncu. Ležal sem na gugalniku v svoji hišici in ure so minevale. Skripanje stola je bilo dolgo časa edin glas, ki sem ga slišal. Vreme je bilo popolnoma tiho, brez vetra. Huda vročina je lila proti moji hišici, prodirala skozi odprta okna in polnila sobo. Moji papirji so se na solncu segreli in strdili, kakor bi se bili prazili na peči. Sedel sem z obrazom proti oknu in videl skozi njegov okvir svetlo, modro morje. Zeleni, težki vrhovi dreves in modro morje se je videlo v oknu kakor bliščeče barve kakšne slike. Tuintam se je majal list, na katerem je sedela žuželka, od časa do časa se je pokazala bela perutnica v ozadju; bilo je jadro, ki je drselo tja po morju. Končno sem začul tudi glasove. Tenki glaski majhnih otrok, ki so polegali tam blizu neke v pesku in se igrali s pločevinastimi škatljicami. Bleščeči kačji pastirji so plavali po zraku in se zaganjali tuintam proti stenam, kakor brneči izstrelki.

Polagoma me je začela vročina v sobi preveč dušiti. Šel sem ven, vlegel se v travo in prekrizal roke pod glavo. Gledal sem proti nebu in poskušal objeti s svojim pogledom ves nebesni prostor na enkrat. Pri tem sem mislil da bi morale oči, ki bi premogle zajeti na enkrat ves nebesni obok, občutiti vso njegovo krasoto ko razodetje večnosti. Nežni beli oblaki so se kakor jagnjeta kopčili blizu solnčne oble in so bili podobni oblakom dima, ki se vijejo od žareče se smotke, in zadaj na obzorju se je podila mimo grmada belih oblakov. Šli smo mimo. Sedaj se ni gibalo na nebu ničesar več. Oblaki so stali mirno, kakor bi dremali v zraku. Nad njimi se je bočila sinja neskončnost, daleč, daleč tja, v prostore, do katerih človeški duh ne more nikdar prodreti. Kakšna kupola nad zemljo! Kako krasno je bilo vse to. Kako neznatna se je videla na-

sprotno zemlja, temna in borna... Gore so štrlele v to morje svetlobe kakor temne sence — tam gori vrh vrha je stal borovec in se kopal v luči! Čutil sem, da slavi poletje danes morda zadnjo letošnjo znago. Kakor hitro bo zdrdrzal solnčni voz za obzorje, bo prišel mrak. In za njim že preži jesen s svojimi dolgimi mrzlimi prsti, in noči postajajo hladne. Ko zapazimo, da gine poletje, imamo vedno občutek, kakor bi se ne povrnilo nikdar več, in zato se želimo navziti še zadnjih lepih dni do siteda...

Ko so začele sence polniti tudi mojo sobo, ko se je začelo v večernem vetru listje zibati in gibati in morje siveti, me je obšla globoka žalost. Srce mi je tolklo v prsih, za hip se mi je zdelo, kakor da bi menjalo sedaj vse življenje.

Kako počasi vendar so tekale večerne ure. Zaprl sem okno in se čudil krvavi barvi njih stekla. Bil je odsev solnčnega zahoda; ko se je solnce potopilo v morje, mu je sledila kopa rdečkastih oblakov, one grde barve, ki je lastna jeseni. Barve so se odbijale v zraku in so odsevale tudi v šipah mojega okna. Šel sem s prsti po steklu in se začudil znova, kajti tudi prsti so bili na videz krvavi.

Tako je prišel somrak. Tema je po malem napolnila vsak kot, se stalno zgoščevala in razprostirala svoj plašč bolj in bolj. Samo zlati okvirji stenskih slik so se še svetlivali v medlem priblesku, ki je prihajal od okna, in kazalo pri uri je strmelo še dolgo s stene skozi temo, ko belo brezumno oko. Proti desetini je izginila tudi zadnja dnevna svetloba, v sobi se je popolnoma stemnilo, samo v oknu se je videl še nerazločen slab sij, ki je pa medel in blede od minute do minute. Naposled sem sedel popolnoma v temi in premišljeval, kaj naj storim. Vedel sem, da se bo današnja noč zgodilo nekaj odločilnega, in določno sem čutil, da je to zadnji dan, ki ga preživljam tukaj. Na noben način nisem hotel prenašati več teh živce razburjajočih dogodkov.

Bal se nisem več, niti najmanj. Nisem imel več strahu pred obrazom s strašnimi ustnicami in smrtno bledim čelom, kajti sedaj sem vedel, odkod je vse to izviralo.

Tako sem uredil in pripravil to in ono, kar bi se morda zdelo na prvi pogled čudno in kar so pojasnili šele dogodki, ki so sledili.

Ob poldesetih sem zapustil svojo koč. Najprej sem oblekel lahek površnik, toda premislil sem se in ga pustil doma. Namesto tega sem si dobro zapel gumbe pri suknjiču; nisem hotel, da bi me kaj oviralo v mojih kretnjah. Predno sem odšel, sem nabil vse cevi svojega samokresa in sem ga vtaknil v desni žep, tako da bi ga imel hitro pri roki; ko sem pa zapazil, da se je žep na ta način sumljivo napel, sem vzel orožje zopet ven in ga vtaknil v notranji žep, in sedaj ni mogel nihče slutiti, da ga imam pri sebi.

Bil sem že nekaj korakov proč od hiše, ko sem se spomnil še na nekaj. Vrnil sem se torej in pregledal svoje papirje, ki so ležali na mizi. Zazdelo se mi je, kakor bi bili le vse preveč urejeni; zato sem jih nekoliko pomešal, napisal nekaj vrstic razprave, s katero sem se v zadnjem času ukvarjal, kajti na vsak način sem hotel zbuditi dojem, da sem bil popolnoma slučajno prenehal z delom in zapustil sobo. Končno sem v resnici odšel. Pogledoval sem neprestano na uro, ker sem hotel biti točen. Ura je bila devet in štirideset minut, ko sem vstopil pri trgovcu z mešanim blagom.

V trgovini je bilo petero oseb; trgovec sam, ki je odmerjal neko pisano blago, in njegova hči, ki je nekaj prelivala, sta stala za prodajno mizo; pred njo je stal trgovec brat, ribič, z rokami v hlačnih žepih, s pipo v ustih. Razun tega je bilo tam še dvoje kupcev, stara ženska, ki je nakladala neke malenkosti v svojo košaro, in mlad dečko, ki ga je zeblo v njegove boste noge. V eni roki je držal yrč, v drugi modro, zmečkano knjižo za račun.

=====

Priporočamo LUDSKO KNJIZNICO (Jugoslovanska knjižnica v Ljubljani): 19. zv. J. O. Curwood, Kazan, volji pes. Kanadski roman 18 Din., vezan 30 Din. — 20. zv. Ed. About, Kratki govor. 18 Din., vezan 30 Din. — 21. zv. H. R. Hagard, Jutranja zvezda. 30 Din., vez. 40 Din. — 22. zv. Otoka kaplana Granita. Popolnavanje okoli sveta. Roman v treh delih. 48 Din., vez 58 Din.

=====

muha, fco vag. meja 20 bl., brzjavni drogi, smreka, jelka, bor, mecesen, obeljeni, zdravi, ravni in primerno suhi: 6.50 m, obseg v vrhu 38 cm, obseg 2 m od spodnjega konca 58 cm, za komad 40 den., 7.50 m, obseg v vrhu 40 cm, obseg 2 m od spodnjega konca 58 cm, za komad 52 den., 8.50 m, obseg v vrhu 42 cm, obseg 2 m od spodnjega konca 60 cm, za komad 68 den., fco vag. meja via Trbiž, smrekovi hlodi, od 25 cm prem. napr., 4 m, fco v. naklad. post. 200 den., remeljni 7-7 8-8 in polovičari, fco meja 4 vag. 500—500, zaklj. 500.

Zito in poljski pridejki: Pšenica nova, fco naklad. post. 260 bl., pšenica domača nova, fco naklad. post. 285 bl., koruza fco vag. nakladalna postaja 165 bl., rž domača, fco nakladalna postaja 205 bl., oves, novi, fco nakl. post. 155 bl., fižol beli novi, fco vag. nakl. post. 170 bl., krompir rani, fco vag. slov. post. 95 bl., laneno seme, fco Ljubljana 380 den., laneno seme Podravina, fco Ljubljana 370 den., seno sladko, stisnjeno, fco vag. slov. post. 100 bl.

Sport

ZAGREBSKI DERBY V LJUBLJANI.

V nedelo dne 19. t. m. se odigra v Ljubljani zanimiva nogometna tekma med zagrebškim SK Derby ter med ASK Primorje.

HSK Derby je najmlajši zagrebški prvorazredni klub, ki pa po svoji sedanjosti formi spada med najboljše tri prvorazredne klube. Vselej tega se pričakuje njegov nastop v prvenstveni sezoni z zanimanjem, kajti v doseganih svojih tekmah je pokazal, da je resen nasprotnik, ne morete samo Zeleničarjem in Croatia, temveč predvsem Concordiji, Haški in tudi Gradjanskemu.

Derby nastopi v Ljubljani s kompletnim prvim moštvo, v katerem igrajo trije reprezentativni zagrebški igralci. Zelo popularen igrač Derbyja je njegov centerfor Leinert, kateri nastopa v zadnjem času stalno v podsavezni zagrebški reprezentanci. Nadalje igra v napadalni vrsti desna zvezca Buble, nekdanja nada Gradjanskega.

ASK Primorje nastopi v tej tekmi z nekaterimi novimi močmi, tako da je pričakovati napete borbe.

Tekma se odigra na igrišču ASK Primorje, Dunajska cesta, ter se prične ob 16. Ob 14.30 se odigra predtekma.

OBČUTNA IZGUBA.

M. Št. iz G. v Prekmurju je prodal nekemu viničarju v lendavskih vinogradih kravo. Ker mu kupec ni mogel takoj plačati, je on šel pred par dnevi na njegov dom po denar. Denar je tudi dobil. Potem se je podal v lastni vinograd in je pil. To pa mu ni zadostovalo, kajti med potjo proti domu se je podal v neko gostilno v Lakošu, kjer je bila veselica. Tam se je baje zelo dobro počutil in se tudi nekoliko preveč nasrkal »božje kapljice«. Domov ponoči ni maral iti in je kar tam v gostilniškem prostoru zadremal. Ko se je drugo jutro zbudil in hotel nadaljevati svojo pot je čutil, da mu je žep prazen. Ves denar, ki ga je za kravo dobil, mu je bil med spanjem ukraden. Zabava je bila na vsak način nekoliko predraga, četudi je bila veselica in se je celo on sam parkrat zasukal.

Naznanila

Nabavljalna zadruga državnih nameščenecv v Ljubljani vabi vse svoje člane in njihove sorce, zlasti tudi gospodinjice in vse prijatelje zadruge na zadrugni sestanek, ki bo v četrtek dne 16. t. m. ob 20. uri v gostilni pri Bončarju na sv. Petra cesti 41. Za vse državne uslužbence zelo važno, zato pridite vsi! — Upravni odbor.

Žrebanje cerkvene loterije v Žireh.

(Dalje.)

2400 dobikov po 20 Din.

Serijska A: 25.695, 20.749, 8592, 8441, 811, 11.842, 19.086, 530, 10.542, 7922, 6662, 1198, 20.693, 21.401, 14.584, 23.962, 1078, 11.201, 4755, 24.100, 21.098, 5383, 18.860, 15.822, 16.364, 9670, 25.929, 21.186, 20.567, 20.635, 3191, 4990, 25020, 681, 1445, 15.870, 6486, 24.306, 12.736, 18.215, 10.136, 22.800, 14.275, 16.087, 8880, 1415, 6530, 13.740, 15.906, 23.830, 10.212, 15.173, 22.536, 7364, 18.480, 19.761, 8498, 19.637, 4184, 22.035, 13.637, 14.210, 18.807, 26.097, 3912, 2142, 1618, 915, 4211, 2016, 13.301, 16.271, 12.946, 11.074, 12.946, 3985, 9071, 8626, 898, 19.941, 4503, 5591, 6853, 121, 10.909, 13.884, 18.620, 8639, 10.389, 6037, 18614, 15.788, 2073, 9532, 21.470, 14.555, 17.620, 14.899, 1390, 24.140, 4554, 8186, 14973, 8386, 10785, 10745, 22.560, 1428, 20070, 18591, 15508, 26069, 4278, 14937, 18468, 14222, 6039, 7610, 20806, 1751, 22450, 19560, 1440, 25724, 15471, 26318, 3941, 14982, 21112, 16959, 11251, 13166, 14665, 19621, 3548, 16907, 1382, 11012, 1434, 19227, 6899, 3470, 20044, 13506, 15963, 6209, 23799, 2910, 12659, 15297, 22431, 8635, 8611, 11852, 20315, 5577, 10699, 19461, 2360, 18541, 22074, 20288, 7630, 18170, 5647, 17091, 14816, 12106, 23558, 18881, 5349, 1586, 18288, 14252, 552, 4531, 17544, 17776, 6396, 25094, 2484,

Vremensko poročilo

Meteorološki zavod v Ljubljani, dne 15. septembra 1926. Višina bárometra 308.8 m

Opazovanja	Barometer	Toplota v C°	Rel. vlaga v %	Veter in brzina v m	Oblacnost 0-10	Vrsta padavin	
						ob opazovanju	v mm do 7h
Ljubljana (dvorec)	7	771.4	13.0	86	N 1	megla	2
	8	771.2	13.0	90	N 1	megla	
	14	766.4	21.0	55	S 4	3	
Maribor	21	767.0	17.0	76	SE 1	0	
		772.1	14.0	91	W 2	0	11
		771.0	16.0	72	mirno	3	
Zagreb		770.4	20.0	75	mirno	5	
Belgrad	8	768.8	19.0	77	mirno	2	
Sarajevo		769.2	21.0	45	W 2	0	
Skoplje		766.3	25.0	33	NNE 1	0	
Dubrovnik	7	769.8	12.0	—	SW 1	10	
Praga							

Barometer je reduciran na morsk gladino. — Visoki zračni tlak (barometer nad 765 mm) prinaša navadno lepo, nizki (pod 755 mm) pa padavinsko vreme. Barometer v mejah od 755 do 765 mm naznanja v glavnem spremenljivo vreme.

Dunajsko vremensko poročilo za 16. sept.: Pričakuje se sprememba doslej lepega vremena. Oblacnost narašča. Sicer toplo.

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica 1-50 Din ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši oglas 3 ali 5 Din. Oglas nad devet vrstic se računa po višje. Za odgovor znamko! Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo!

Kuharica

DEKLE sred. let, zmožna hrv., slov. in nem. jezika, pravi gluh, BREČELJ-NIK, Sv. Petra nasip 29, Ljubljana.

Dijakinja se sprejema dobro skrb, elektr. luč in glasovir na razpolago. Kongresni trg 3/III, levo.

UČENKO v trgovino z mešanim blagom sprejme Martin Pleterski — Cerkije ob Krki. 6305

SOSTANOVALKA

se sprejme na dobro oskrbo po zmerni ceni. Naslov v upravi lista pod št. 6286.

ZIDARJE in delavce

sprejme takoj v trajno delo »LJUBLJANSKA GRADBENA DRUŽBA« v Slomškovi ulici št. 19.

PEVOVODJO

(izvežbanega), išče moški zbor v Ljubljani. Ponudbe pod: Pevovodja 6297 na upravo do 19. sept.

Dve sobi

za trgovske pisarne, se oddata takoj v sredini mesta s telefonom. Naslov v upravi »Slovenca« pod številko 6312.

MESEČNO SOBO

s poseb. vzhodom v pritli, lepo, zračno, elektr. luč, kopel in postrežba, takoj oddam. Gledališka ulica št. 7, pritličje. 6295

Družabnika (co)

sprejme dobro vpeljano podjetje v Ljubljani v svrhu povečanja obrata. — Potreben kapital 100.000 do 300.000 Din. Zguba nemogoča. Posredovalci izključeni. Ponudbe pod šifro: »RENTA 600.000« na upravo »Slovenca«. 6296

Vzgojiteljica

zmožna srbskega, nemšk. in franc. jezika, se išče k 14 letni deklici in 12-letnemu fantku v Subotici. Pismene ponudbe: »DIAMANT«, Maribor, Kopitarjeva ulica št. 11.

Iščemo potnika

vinske stroke za Slovenije. — Ponudbe je poslati pismeno na Osrednjo štajersko vinarsko zadrugo v Mariboru — Meljska cesta 10.

Notarskega kandidata

s pravico namestovanja sprejme notar v Kamniku. — Ponudbe z navedbo zahtev na pisarno.

Prodajalka

mešane stroke, zmožna tudi manufakture in galanterije, želi premeniti mesto, najraje v Ljubljani. Cenj. ponudbe pod šifro: »Pridna in poštena« št. 6165 na upravo lista.

DRUŽABNIKA

se sprejme za najboljšo delikatesno trgovino in bufet v Mariboru. Reflektira se samo na strokovne in sodelujoče moči. — Event. se sprejme

trgovski poslovodja

s primer. kavcijo za vodstvo delikatesne trgovine. Soudeležba mogoča. Ponudbe z referencami na upravo lista pod šifro »Redka prilika« št. 6265.

Inserirajte V 'Slovencu'!

OSJEŠKI VELESEJEM IN IZLOŽBO
od 11.-26. sept. 1926.

POSETITE

Posejnikli imajo na oseh železnica 50% popust proti predložitvi sejm. legitimacije
Cena legitimacije 20 Din

Znižane cene in največje skladišče dvokoles, motorjev, šivalnih strojev, otroških vozičkov, vsakovrstnih nadomestnih delov, pneumatike. Posebni oddelek za popolno popravilo, emaliranje in ponikanje dvokoles, otroških vozičkov, šivalnih strojev itd. — Prodaja na obroke. — Ceniki franco. »TRIBUNA« - F.B.L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana. Karlovska 4

Francé Urbanec
finančni rač. svetnik

Pogreb dragoga pokojnika se vrši iz državne bolnice v Ljubljani na pokopališče pri Sv. Križu, v četrtek 16. sept. t. l. ob pol 16. uri.
Ljubljana, dne 15. sept. 1926.

Državni računski in blagajniški uradniki.

Zahvala.
Tem potom izrekanjem vsem onim, ki so mi ob izgubi moje drage soproge, gospe

Mimi Mudrovčič roj. Strgulec
pomagali nositi težko bol in tugo, srčno zahvalo.

Posebna zahvala bodi izrečena č. duhovščini, gg. pevcem in vsem darovalcem krasnega cvetja, katero je mila pokojnica tako zelo ljubila. Neizmerna moja hvala bodi izražena vsem sorodnikom in prijateljem, ki so moj ideal in drago ljubav spremili na zadnji poti do hladnega groba.

Ljubljana, dne 15. septembra 1926.

Josip Mudrovčič, stavbenik.

Svoji k svojim! Najprej domače blago!

Pristna štajerska vina

vseh vrst, vam nudi najboljše glede cene in kakovosti

Osrednja štajerska vinarska zadruga, Maribor,

Meljska cesta št. 10.

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretresljivo vest, da je naš nepozabni mož, oziroma predobri, skrbni oče, dedek, brat, svak in stric, gospod

Franc Črnagoj
vrtnarski šolski nadzornik v pokoju itd.

danes dne 15. septembra 1926 mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragoga pokojnika bo v petek dne 17. septembra ob pol 4 pop. iz splošne drž. bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 15. septembra 1926.

Zalujoči ostali.

Mestni pogrebni zavod.